نئين زندگي

ڪملا بثاٽي

نئين زندگي

(ڪهاڻيون)

ڪملا ٻتاڻي

پنڪج پبليڪيشن

اجمير

ٻه اکر

سنڌي ادب جي ڪهاڻي جڳت ۾ ليکڪا ڪملا ڀٽياڻيءَ جو نالو نئون نه آهي. ڪافي پراڻو آهي. الن کان سندس قلم گهرو ماحول ۽ سماجڪ سمسيائن، نائن ۽ برائين جي جدا جدا وشين کي اجاگر ڪرڻ ۾ شغول آهي. ”پرائي درد جو احساس“ ۽ ”هڪ و مسيحا“ کان پوءِ هي ٽيون ڪهاڻي سنگره اهڙين خليقن جو برعڪس آهي.

هن مجموعي ۾ ڏهه ڪهاڻيون قلمبند آهن. هر ڪهاڻيءَ جو وشيه جدا آهي. هر ڪهاڻي پڙهنديءَ گهه تي پڪڙي آهي. ڪملا ڀٽياڻيءَ کي هر وشيه ن پوري نياءُ جو ڏانءُ آهي. سندس لکڻي ل، سادي ۽ دلچسپ آهي. ڪهاڻي پڙهڻ تـ دي ڪرڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهجي. هر ڪهاڻيءَ سنا وشيه، چرتروان ڪردار ۽ آتمڪٿا ڀريل آهي. ڪري هر ڪهاڻي معياري آهي. شايد اهو ئي ڪارڻ آهي جنهن ڪملا ڀٽياڻيءَ کي ڪهاڻي ڪيتر ۾ هن جو هڪ الڳ مقام عطا ڪيو آهي. جنان هوءَ ان ۾ اڳتي وڌندي ۽ مٿي چڙهندي.

NAEE JINDAGI

(Short Stories)

By :

Smt. KAMLA BUTANI

Lecturer - Hindi

Govt. Girl's Model Senior Higher Secondary School,

AJMER

First Edition : 1994-95

Price Rs. 30/- only

Published by :

PANKAJ PUBLICATION

E - 19, U. I. T. Colony,

Naka Madar, Ajmer.

Printed by :

KAUSHAL PRINTING PRESS

3, Dayanand Market, Kaiser Ganj,

Ajmer - 305001

Phone : 32767

آخر ۾ اهو چوڻ به ضروري آهي ته ليکڪا ڪملا ٻختياڻيءَ ۾ ڪافي قوت آهي. سندس لکڻيءَ ۾ وشين سان نڀائڻ ۽ اظهار ۽ سادگيءَ جو اثر آهي. سندس ڀاشا سرل آهي. جنهن کي هر پاٺڪ سولائيءَ سان پڙهي ۽ سمجهي سگهي ٿو. سندس لکڻي اڃا به اثردار ٿيندي. سندس لکڻيءَ ۾ سٽيءَ جهڙي چين پيدا ٿيندي جيڪا پاٺڪن جي دلين ۾ ڇهندي ۽ کين ٽڙ ڦائيندي. پاٺڪن جي دماغ کي سوچڻ لاءِ مجبور ڪندي. تڏهن ليکڪا کين ڳالهائيندي، ڪهاڻيءَ جا ڪردار ڪونه ڳالهائيندا. صرف ڪردارن جا احساس ڳالهائيندا ۽ پاٺڪن جا ذهني احساس سوچيندا، پوءِ شايد ڪيس پوپٽي هيراننداڻي، سندري اتمچنداڻي، ڪلا پرڪاش، مايا راهي، تارا ميرچنداڻي، ريٽا شهاڻي، اندرا واسواڻي، گوپي موٽواڻي ۽ ٻين اوچ ڪوٽيءَ جي ليکڪائن جي صف ۾ شمار ٿو وڃي ۽ بس.

سيرو "سياهه" (اجمير)

U I.T Plot No. 257 Ajai Nagar, AJMER-305003

هن مجموعي جي هر ڪهاڻي نصيحت - آميز آهي، ”سونهري آس“، ”گهر جو چراغ“ ۽ ”نئين راهه“ جا موضوع گهرو رستن ۽ انهن ۾ پيدا ٿيندڙ نفاقن کي دور ڪرڻ جا سٺا جتن آهن. ”انڌي ممتا“ هڪ ٻال ڪهاڻي آهي جنهن کي ٻال ساهتيه ۾ شمار جي ته ڪو اوچو مقام حاصل ڪري. هن ڪهاڻيءَ جي وشيه سان ليکڪا شروع کان آخر تائين جنهن نموني نڀايو آهي سو ساراهه جوڳو آهي. ڪهاڻي ”نئين زندگي“ جي آخر ۾ هيرو راجڪمار جيڪو دليرو قدم کڻي هيروئن مڌوءَ کي پنهنجي فيصلي کان واقف ٿو ڪرائي سو ليکڪا جي ذهن جي فراخ - دليءَ جي سوجهه ٻوجهه آهي. ”ٻيجڙيءَ جو ورس“ ڪهاڻيءَ ۾ اڄ ڪاله جي زالن جي وهنوارن ۽ عادتن جو صحي-صحي چٽ چٽيو ويو آهي. ڪهاڻي ”گنهگار“ ۾ به ساماجڪ زندگيءَ جو سچو چٽڻ آهي، جو حقيقت پرست آهي. ”سچو جيون ساٿي“ ڪهاڻي جهڙي نموني ڀارتيه سنسڪرتي، رهڻي ڪهڻي ۽ سادگيءَ کي ٻين ملڪن جي سنسڪارن کان وڌيڪ اوچو رکيو ويو آهي، سو هر ڀارتيه ناريءَ لاءِ نصيحت جو باعث آهي. ڪهاڻي ”پيار جو احساس“ ۽ ”سپنا سچ ٿي ويا“ ۾ اڄ جي گهرو ماحول نقش آهن.

سونهري اُس

نيلوءَ جي اکين مان ننڊ لاٿين اُڏامي وئي هئي جيئن ڪافور. گذريل شادي ڪيل ڏهن سالن جي زندگيءَ جا چٽر رنگين نه رهي ڌنڌلا ٻاسي رهيا هئا. گهر ۾ روز روز جي کٽ پٽ کان تنگ ٿي هوءَ اڄ ئي ته جوش ۾ پيڪي هلي آئي هئي.

ڏهه سال سهي سهي هن جي سهڻ جي شڪتيءَ جڻ جواب ڏئي ڇڏيو هئو. پر جيئن جيئن گهڙيال جون سُيون اڳيان ٿي وڌيون تيئن تيئن هن جو جوش ۽ ڪروڌ شانت ٿيندو ٿي ويو. هن کي عجب لڳو ته ڇو اڄ هن اهو غلط قدم کڻي پاڻ کي پتيءَ ۽ پيڪن جي نظر ۾ هڪدم ڪيرائي ڇڏيو؟

هن جي امڙ جيڪا هن جي هر وقت اچڻ تي گد گد ٿي ٿيندي هئي، هن دفعي ڪيڏي نه رکي نوع ۾ پيش آئي آهي؟ ڀاڄائي ديپا جيڪا هن کي ڀانهن ٻيلي سمجهندي هئي، ايندي ئي هن جو دلي سواگت ۽ سنمان ڪندي هئي، اڄ ڇو اُها نظر چورائي پاسو ڪري ٿي نڪري؟ اڳئين دفعي پيڪي اچڻ تي ته

سلسلو

گھور ايمان ڪيو آهي. ان ڳالهه ۾ نياءُ نه ٿيندو ڏسي نيلوءَ جو سؤ ٻيمان هيڪاري جاڳي اٿندو آهي ۽ ڀوءِ هوءِ روئي ڏوئي اُن ايمان جو وس ڳوڙهن ذريعي ڪڍي وري ٻاڻ کي شانت ڪندي آهي.

ڪالهه ٻه هڪ ننڍيءَ ڳالهه تان ٻئي ٽنٽو ٿيو هئو. گهر ۾ ڪير صبوح شام ورتو ويندو آهي پر ٻارن کان ٻه وڏيڪ ڪير جو ڪاڙهو هن جي سس تي ڏني آهي. صبوح جو ٻه پيئندي ته رات جو ٻه پيئندي. منجهند جو ٻه ڏهي يا لسي ضرور کپيس نه ته روئي ٿي نه وٺيس. ڪالهه سسڻس کي گهرا ٿي پيا هئا تڏهن ٿي نيلوءَ چيو هئو، ”امين، اڄ صبوح جو ڪير کڻي نه پيئو جو گهرن لاءِ ڪير نقصانڪار آهي.“

بس ايترو نيلوءَ جو چوڻ مس هو ۽ سسڻس اچي متي ۽ گهر ۾ مهاڀارت مچي ويو. چي ”منهنجي ڪاڏي پيٽي تي ٿوڪي مرچ ٿا لڳن. تون ته چئين اڪو کان نڪو پيئان، بس هوا تي ٻئي هلان. ڪير نه پيئندس ته آنڊا لڳي نه ويندا؟ اڙي گهٽ ۾ گهٽ ڪير پيٽ مان گهمي ته نڪري تو نه؟ منهنجي پٽ جي ڪمائي آهي تون ڪونه ڪمائي آئي آهين جو ايڏو روب ٿي رکين. جيڪر ايڏو ٿي روب رکڻو اٿئي ته وڃي الڳ جاءِ وٺي رهو ته خبر پوَءُ ته گهٽي وڃين سؤ ٿيندو آهي.“

هن جو تمام گهڻو سنڀار ڪيو ويو هو، پر هن دفعي هي اچانڪ پاسو ڪيئن پلٽجي ويو؟

پر انهن سڀني سوالن جا جواب هن کي خود ئي هن جي من ڏئي ڇڏيا. هوُ ته هوُ، هوءَ خود به ته هنن سان نظرون چار ڪرڻ ۾ ڪيٻائي پئي ۽ من ۾ هيڻ ۽ ڪمزور ڀاونا جو شڪار لڳي پئي هئي.

هوءَ وري وري پڇتائڻ لڳي ته ڇو هوءَ پنهنجو گهر ڇڏي بيگانن وانگر نڪري آئي ۽ سڀني جي نظر ۾ ڪري پئي.

جوش ۾ هوءَ پلجي وئي ته گهر ۾ به باسط ته نڪرائيندا ئي. نيلوءَ جي سس ۽ نراڻ ٻه آهي ۽ اُنهن سان هن جا گرهه شروع کان ئي پيئيا ئي ڪونه. روز روز ڪنهن نه ڪنهن ڳالهه تان کٽ پٽ ٿيندي هئي جنهن نيلوءَ جي دل گهر مان ئي کٽي ڪري ڇڏي.

نيلوءَ جو گهوٽ دليپ هوندي ته ڏاڍو سمجهدار، سهڻشيل ۽ ڌيري سڀاءَ جو هئو پر ماءُ جي برخلاف ڪجهه چوڻ بدران هن جي منهن ۾ جهڙ مڱه پئجي ويندا هئا.

نيلوءَ جو جڏهن جڏهن سس سان تڪرار ٿيو آهي دليپ نيلوءَ کي ئي سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. ماءُ جي غلطيءَ کي سدائين ناڪاري نيلوءَ جو

۾ گاڏيءَ ۾ ويهي پيڪي هلي آئي. ديپڪ جيسين هن کي روڪي ۽ ٻاهر نڪري تيسين ٽوسيٽر ڪري نيلو هن جي نظرن کان اوجهل ٿي وئي.

پر پيڪي پهچندي ئي راس جو هن جو جوش هوش ۾ بدلجڻ لڳو. ڳوڙها ٽپ ٽپ وهي وهاڻو پسائڻ لڳا ۽ هوءَ اُن گهڙيءَ کي پٽڻ لڳي جنهن گهڙيءَ جوش ۾ هن گهر ڇڏيو. هن جي ابهم ڌيءُ گڏي هن جي ڀر ۾ ئي گهري ننڊ ۾ سمهي پئي هئي. هن جو معصوم چهرو ڏسي هن کي هيڪاري وڌيڪ روئڻ اچڻ لڳو. پر پوءِ روئندي روئندي ڪڏهن هن جي اک لڳي وئي خبر ئي نه پيس.

صبوح ٿي وئو پر هن کي نه ڪنهن اُٿاريو نه چانهه لاءِ پڇيو. خود رسوئيءَ ۾ وڃي هن پنهنجي لاءِ چانهه ٺاهي پيتي جيڪا هن کي بيسواد پئي لڳي. ماڻس صبوح کان ئي پوڄا ۾ مشغول هئي ۽ ڀاڄائي ديپا ڪم ۾ ايڏي رڌل هئي جو هن کي نيلوءَ جي حاضريءَ جو ڪو احساس ئي نه هئو. هڪ ٻئي مٿان ڪم ڪندي هوءَ پاڻ کي مشغول رکڻ جي ڪوشش ۾ نيلوءَ ڏانهن اک کڻي نهارڻ جي فرصت به نه پئي ڪڍي سگهي.

نيلوءَ اِها روش ڏسي اندر ٿانئين جلي وئي. رڳو

نيلوءَ کي روز روز جاءِ تان طعنا ڏنا ويندا هئا. ڇو جو جاءِ سندس سهرو سس جي نالي ڪري ويو هئو ۽ جاءِ جو ٻانور هن کي ايڏو هئو جو هر وقت جاءِ جي اوٽ ۾ هوءَ نيلوءَ جي ڏڪندڙ رڳن تي ٿي پير رکي هن کي دٻائڻ جي ڪوشش ڪندي هئي. ڇو جو هن کي خبر هئي ته پيءُ جاءِ مسواڙ تي وٺڻ لاءِ هنن کي ڪافي وڏي رقم هر مهيني ڪرائي تي خرچ ڪرڻي پوندي ۽ پوءِ گهر خرچ هلائڻ لاءِ بچندو ئي ڇا؟ دليپ ڪو وڏو آفيسر ته آهي ڪونه جو ايڏو خرچ برداشت ڪري سگهي. شايد دليپ جي ٿڌائيءَ جو سبب به اهو ئي هجي، اهو سمجهڻ جو نيلوءَ ۾ به عقل هئو پر روز روز جي طعنن کان ته الڳ جاءِ وٺڻ ئي بهتر آهي هوءَ سوچيندي هئي.

معمولي ڳالهه وڏي ڪٽڻي وڻ ڪيو. آفيس مان دليپ جي ايندي ئي وري معوڻ مٺو. پر دليپ ماءُ کي هڪ اکر به نه چيو. دليپ جي پيڻ ئي هن لاءِ چانهه ڪٽي آئي پر نيلو ته ڪمري کان ٻاهر ئي ڪونه نڪتي. اندر ئي پڙ پڙ ڪندي پيتيءَ ۾ جلدي جلدي ڪپڙا وجهڻ لڳي ۽ پوءِ تيز قدمن سان پيتي کڻي پنهنجي نون سالن جي ڌيءُ گڏيءَ ساڻ ڪري اهو چئي ته "هيٺري نرڳ جهڙي گهر ۾ رهڻ کان ته سٺو آهي ته مان پيڪي هلي وڃان." ڇولدي سج پچ جوش

منجهند جو روٽي کائي سڀ آرامي وڃي ٿيا پر نيلوءَ کان آرام ڄڻ ڪوهه پري هو. هاڻي هن جي ڪروڌ جو شڪار ديپڪ ٿيو. نيلوءَ کي عجب لڳو ته هيلتائين ديپڪ هن کي وٺڻ ڇو نه آيو آهي؟ هن کي ته پورو وشواس هئو ته هو هن جي پٺيان پٺيان ايندو هوندو ۽ پوءِ هوءَ به سڀ ماڻو ڀلجي هن جي پٺيان هلي وڃي ها. هن جي لاءِ هڪ ڏينهن به هڪ يڳ جي برابر هئو.

منجهند جو ٻي بجي ديپا سهڻي سنهري پرس کڻي ۾ ڪري اهو چوندي هلي وئي ته هوءَ مهلا ويلفيئر سوسائٽيءَ جي ميٽنگ ۾ وڃي رهي آهي ۽ شام جو موٽندي. گڏ ڪي ساهيڙيون به اينديون انهن لاءِ ناشتو تيار ڪري رکندا. اُس جو ڪارو چشمو اکين تي رکي هن سس ۽ نيلوءَ تي هڪ نظر اُڇلائي ۽ در کان ٻاهر ٿي وئي.

نيلوءَ ڏٺو ته ماڻس نماڻن نيڻن سان، نر نهن کي ويندي پئي ڏٺو ۽ هن جي حڪم کي انگيڪار ڪيو ۽ پوءِ نيلو ۽ ماڻس ڪڻي ناشتو ٺاهڻ رسوئيءَ ۾ لڳي ويون.

ساڍي پنجين بجي شام جو ديپا ڇهن ستن ساهيڙين سان گڏ اچي بيٺڪ ۾ ويهي کلڻ ڳالهائڻ لڳي. هن

سندس ڏانهن ٿي نه پر سندس ماءُ ڏانهن به ديپا جو وهنوار بدليل ۽ ناقابلي برداشت هئو. ماڻس جڏهن نونهن کان ڌ چندي تي رسوئي ۾ پير پاتو. ماڻس کي وڏي ڪمري مان ڪڍي هن جو بسترو اسٽور روم ۾ لڳايو ويو هئو ۽ ماڻس جي ڪمري کي ٻارن جي اسٽڊي روم جي ٽيبل ۽ سمهڻ لاءِ پلنگ وجهي ٻارن جي حوالي ڪري ماءُ جي چڱي طرح بيعزتي ڪيل ڏسي ته نيلوءَ جو اندر پچري ويو.

نيلوءَ گهڻئي ڪوشش ڪئي ته ان ساري ۾ ماءُ سان ڪو حال اوري ۽ چوي ته ”ممي جاءِ تہ توهان جي نالي آهي پوءِ هيءُ سڀ راجا ٿهي ويٺا آهن ۽ توهان کي نوڪرياڻي ٺاهي ويٺا آهن. جڏهن سندس سس جاءِ جي بانور تي پٽ نونهن کي مڙوُ ٺاهي ويٺي آهي.“

پر نيلوءَ جي ماءُ نيلوءَ کي اهڙو ڪو موقعو ئي نه ڏنو جو هوءَ هن گهر کي به ويڙهائي سگهي.

پوڄا مان اٿي ماڻس وري به گهر جي ٻين ڪمن ۾ اهڙي جنبي وئي جو نيلو پاڻ کي نپٽ اڪيلي ۽ نڪمڻي سمجهڻ لڳي. پاڻ ڏانهن ٻهي جو بدليل رخ ڏسي ان کان سواءِ هوءَ ڪجهه نه ڪري سگهي تہ ويٺي من ۾ ويچارن جي مانداڻي هلائي ڪنهن نتيجي تي پهچي.

ساڙهيءَ ۽ ٻيون ٽي ڪري ته ماميءَ چوڻ لڳي ”توکي تميز ڪونهي، ماءُ توکي سيکاريو ڇاهي؟ هيڏو وڏو ڪم نٿي ڪري سگهين؟ ممي هلو جلدي پنهنجي گهر هلو. هلو نه ممي.“

گڏيءَ جو ڳوڙهو ڳل ۽ اُن تي اُڪريل آڱرين جو نقشو ڏسي نيلوءَ جي دل تي جڻ اهي نشان اُڪري آيا. هن جي اَکين مان ٻه ٻوسيءَ جا ڳوڙها وهڻ لڳا. جوش ۾ اچي هوءَ ديپا کي ڪيچ جو ٻڪڻ لڳي ۽ پوءِ پيٽي کڻي اُنهيءَ ئي حالت ۾ واپس ٽرين تي وڃڻ لاءِ تيار ٿي.

تڏهن ديپا هن جو رستو روڪي ڳراٽڙي پائي چوڻ لڳي ”نيلو ناراضگيءَ ۾ تون ڀلجي وئي آهين ته رات جي ٽرين هاڻي توکي نه ملندي.“

نيلوءَ چيو ”مان پليٽفارم تي رات گذاريندس پر هتي نه رهندس. توهان مميءَ جي کهڙي حالت ڪئي آهي؟ ايتري قدر جو اسٽور روم ۾ رهڻ لاءِ مميءَ کي جاءِ ڏني اَٿوَ؟ جڏهن ڪ هيءَ جاءِ مميءَ جي نالي تي آهي. ٻيو سڀ ته ٺهيو اڄ توهان منهنجي سڪيلڌي گڏيءَ کي به نه بخشيو آهي. اهڙي هنڌ مان هڪ منٽ به ترسڻ پنهنجو اپمان ٿي سمجهان.“

تڏهن ديپا چيو ”جيڪر اها ڳالهه آهي ته پوءِ

رسوئيءَ ۾ ليٿو پائي ڏسڻ جي زحمت ڪانہ ڪئي ۽ آرٿر ڏنو "مومي ڇهہ سٽ ڪوپ پيالا چانهہ تہ موڪليندا."

نيلوءَ جي ماءُ جلدي جلدي چانهہ ٺري ۾ تيار ڪري آيو ساهہ کنيو جيئن ڏاڍو ٿڪجي پئي هجي ۽ پوءِ گڏيءَ کي نيزاري ڪندي چيو "پٽ گڏي هيءَ چانهہ تہ بينڪ ۾ ڏئي اچ."

نيلوءَ کي ماءُ جي روش بلڪل نہ وڻي. ڇا گڏي نوڪرياڻي آهي جو چانهہ کڻي وڃي؟ پر وري اهو سوچي تہ مومي ٿڪل آهي هن پاڻ تي ظابتو ڪيو.

گڏيءَ جو چانهہ کڻي وڃڻ هئو مس تہ بينڪ مان زور زور سان چلائڻ جا آواز اچڻ لڳا جيئن ديپا کنهن کي دڙڪا ڏيندي هجي. نيلوءَ پڙدو هٽائي ڏٺو تہ تن بدن ۾ آگ لڳي ويس. ڇا ڏسي تہ گڏي ڳل تي هٿ رکي روئي رهي هئي ۽ ديپا غصي ۾ لال ٿي دڙڪا ڏيندي الائي ڇا جو ڇا بڪندي ٿي وئي. "ڇا ٿيو گڏي؟ تون ڇو پئي روئين؟" گڏيءَ کي ٻانهن کان ڇڪيندي اندر وٺي ويندي نيلوءَ چيو.

گڏي نيلوءَ کي چنبڙي وئي ۽ سڏڪا ڀريندي چيائين "مومي چانهہ کڻي اندر ويس تہ ٽيبل سان پير ٽڪرائجي ويو ۽ چانهہ جي ٺري وڃي ماميءَ جي

نيلو پنهنجي ڪئي تي تمام شرمسار هئي. اُن وقت ٿي در تي ٺڪ ٺڪ ٿي. ديپڪ در تي بيٺي مسڪرائيو پئي ڏينهن نيلو ديپڪ سان عزت ۽ نئي سکيا تي عمل ڪرڻ جي پڪي ارادي سان پنهنجي ساهري واپس موٽي. هن کي اڄوڪي اُس سونهري پاسي رهي هئي جيڪا ساهري گهر ۾ هن جو سواگت ڪرڻ جو پيغام ڏئي رهي هئي.

ٿوهان پنهنجي سس کي نوڪرن جي ڪوارٽر ۾ وڃڻ جو چئي ڇا هن جو اپمان ڪونه ڪيو آهي؟ ڇا نراڻ ڪري ڇانهه ڪيرائڻ تي نفرت نه هئي آهي؟ جيڪر اهو اپمان آهي ته هو ۽ ڏيپڪ ڪيئن سهندا."

نيلوءَ جو ڪيو ساهه ٻون آيو هئو. هوءَ شرمسار هئي ته هي ڳالهيون ڪڏهن هن کي ٻڌايون. هوءَ سوالي نگاهن سان ڏيپا ۽ ماءُ کي ڏسڻ لڳي. تڏهن ماڻس چيو "پٽ جيڪر تون پنهنجي ماءُ جو اپمان نٿي سهي سگهين ته پوءِ ڏيپڪ ڪيئن ماءُ ۽ پيڻ جو اپمان سهندو. سس کي ماءُ ڪري مڃڻ سان ئي هوءَ توکي ڌيءُ سمان پيار ڏيندي. 'منڊا گهر ته گهران' ليک ئي چيو اٿن. 'وهنوار اهڙو ڪجي جهڙو خود توهان ٻين کان چاهيو ٿا."

ماڻس نيلوءَ کي ڀاڪر ۾ ڀريندي چيو "پٽ هيءُ ته سڀ ناٽڪ آهي. اسان سڀني توکي سکيا ڏيڻ واسطي ئي هيءُ ناٽڪ ڪيو آهي. نڪا مان اسٽور روم ۾ رهندي آهيان نڪا منهنجي نونهن منهنجو ڪڏهن اپمان ڪندي آهي. تڏهن ته اسان جو گهر سرڳ لڳو پيو آهي جتي اشانتي هوندي آتي نرڳ جو راڄ هوندو. جيون کي سکي ۽ سندر ٺاهڻو آهي ته پريم پريت سان رهي جيون کي سندر ٺاهڻ جي ذميداري هر عورت جي آهي."

هن ٻنهي جا سپنا جڻ روشن جي ڊاڪٽر بڻجڻ تي ئي ساڪار ٿيڻا هئا. جنهن ڏينهن روشن ڊاڪٽر ٿيو هن سوچيو ته اسان جي غربت جا ڏينهن ڪوچ ڪري ويا پر ائين ٿيو ڪين.

ڊاڪٽر ٿيڻ کان پوءِ روشن جي شادي هڪ امير خاندان جي ڊاڪٽر ڇوڪريءَ سان ڪرائي وئي. جيوتي ڪيڏو نه خوش هئي هيڏي سٺي سنٻنڌ مان. خوشيءَ سان سڄو ڏينهن ڪم ڪار ۾ رڌل هوندي به ٿڙ اندي پئي هئي. جڏهن ميِنا هر وقت ٻاهر نوڪريءَ ۽ گهر ۾ آرام جي اڌ ڪاري هئي. ميِنا ڪڏهن به ڪنهن ڪم ۾ هن کي همت نه وڻائيندي هئي. موڪل ڏينهن به ٻئي زال مڙس سهي سنڀري ڪنهن نه ڪنهن محفل کي وڃي آباد ڪندا هئا.

ميِنا پنهنجي ٻهراڻ شاديءَ جي سالگره تي ڪجهه ڊاڪٽر جوڙن کي پارٽي وٽ دعوت ڏني. هيترا ڏينهن ته گهر جي حالت تي هن ڌيان ڪونه ڏنو هئو پر اڄ دعوت ڏئي سمجهي نه سگهي ته مهمانن کي وهاريندي ڪٿي؟ نه ته هن وٽ پنگ جو سوفا هو نه ڊائننگ ٽيبل، نه ماڊرن گهر نه گهر جي سجاوٽ. هوءَ جهنجهلائڻ لڳي. ان ڏينهن هن محسوس ڪيو ته هيڏي گهر ۾ هن لاءِ رهڻ هاڻي ناممڪن آهي. ان ڏينهن ته ڪيئن

گهر جو چراغ

جيوتي پنهنجي خيالن ۾ غلطان آهي. چنتا سندس پيشانيءَ جي گهنجن مان صاف جهلڪي رهي آهي. چنتا کان آجي ٿئي به ڪيئن؟ جڏهن کان ديپڪ جو ٽائيفائڊ بگڙيو آهي هو بستري داخل آهي. جيوتيءَ کي ياد آهي ته ڏيڍ مهني کان ديپڪ بستري داخل آهي. ديپڪ هڪ معمولي ڪلارڪ آهي. هن جي پگهار مان زال ۽ ٻن ٻارن جي پيٽ پالنا به مشڪل سان ٿئي ٿي. مهانگائيءَ جو منهن ڦاٽندو ٿو وڃي ۽ جيوتيءَ جو هٿ پئسي کان تنگ ٿيندو ٿو وڃي. بچيل پئسو به بيماريءَ ۾ سواها ٿي چڪو آهي. چوندا آهن اٽيو کائي اَن ۽ پيو کائي ڏن. ڏن خرچڻ تي به ديپڪ جي بيماري وڃڻ جو نالو نٿي وٺي.

جيوتيءَ کي پراڻيون يادين ورائي ورتو. جڏهن هن جو ڏير ڏهن سالن جو هئو هن جي سس گذاري وئي. روشن کي هن ماءُ جو پيار ڏنو. گڏي ۽ پپو ته هن گهر ۾ پوءِ آيا. روشن وڏندو ويو ۽ ديپڪ پيٽ کي پٽيون ٻڌي روشن کي ڊاڪٽري پڙهائي.

سونهن ۾ ڪومت ڏسڻ ۾ نہ اچي ان لاءِ ميڻا وچ ۾ پيت ڪرائي سڄي ملڪيت کي ٻن ڀاڱن ۾ ورهائي ڇڏيو.

جيوتي مٺين خيالن ۾ اهڙي مڳن هئي جو ڪيڏي مهل سنجها ٿي وئي ۽ اوندہ اچي ڪمري تي قبضو ڪيو هن کي خبر ئي نہ پئي. جڏهن ديپڪ ٿورو ڪنجهيو تہ هن کي سڌ پئي. ٻتي ٻاري هن ديپڪ کي پلنگ تي وهاڻن جو سهارو ڏيئي ويهاريو ۽ پوءِ سنجها ڪرڻ جي تياري ڪرڻ لڳي.

پوڄا ۾ اڃان ويٺي مس تہ سندس اٺن سالن جي گڏيءَ پنيان ٻنيءَ تي جهومندي گلي ۾ ٻانهون وجهي چيس "ممي، ڏياريءَ لاءِ ڪپڙا ۽ ڦٽاڪا وٺڻ ڪڏهن هلنديون؟ ڏس نہ چاچيءَ مانوءَ ڪيسي ڪپڙا ڦٽاڪا ۽ نوان ڪپڙا وٺي ڏنا آهن؟"

جيوتيءَ جي اکين ۾ پاڻي تري آيو. ٻارن کي ڪهڙي خبر تہ ڏياري صرف پئسي وارن لاءِ آهي. بنا پئسي ڪجھ بہ نہ ملندو. پاڻيءَ وانگر ديپڪ جي بيماريءَ تي خرچ ڪرڻ کان پوءِ بہ هو اڃ بہ بستري داخل آهي. ڏياريءَ جي خوشيءَ جي اُمنگ پيا اُتساہ جيوتيءَ ۾ بلڪل ڪونهي. پر ٻار تہ وري بہ ٻار آهن اُنهن کي ڪيئن سمجهائجي؟ سندس ڏير ڏيراڻيءَ جو رخ تہ هنن ڏانهن رکو ٿي ويو آهي. روشن صرف هڪ بہ دفعا اچي ڀاءُ کي ڏسي ويو آهي. جيوتيءَ بہ تي

نه ڪيئن ڪم ڇڏي وڃو پر ٻئي ڏينهن کان هوءَ روشن جا ڪن کائڻ لڳي. هن جا ٽن، من تپائي ڏنائين، ته ”هن گهر ۾ هڪ منٽ به رهڻ مشڪل آهي نه پنکه جي جاءِ نه صوفا. آخر اَسان کي اوچي سوسائٽيءَ ۾ اٿڻو ويهڻو آهي، ڪير اچي ته ويهارجي ڪٿي؟“

روز روز جي ڪل ڪل کان تنگ ٿي اچي روشن پڇيس ته ”آخر ڪرڻ ڇا گهرجي؟“ ته مينا پنهنجي اِڇا ظاهر ڪندي چيو ”اسان الڳ ماڊرن بنگلو ٺاهي رهنداسين ۽ اُن کي خوب سينگاريندا سين. اسان ٻئي هيڏو ڪمايون ٿا. سماج ۾ اسان جي ريپوٽيشن آهي. هيئن ڪم ڪيترا ڏينهن هلندو؟“

روز گهر جي شانتي بگڙندي ڏسي آخر ديپڪ به هن کي الڳ رهڻ جي صلاح ڏيندي چيو ”روشن جيڪر مينا چاهي ٿي ته ڀلي الڳ بنگلو ٺهرائي. مون ۾ ته ايڏي سمرٿي ڪونهي پر اسان ڪو دليس سان جدا ٿورئي ٿا ٿيون؟ پئسو ته ڪمائجي ٿي سک وٺڻ لاءِ تو پوءِ تون چئو، تو سک ڀوڳين؟“

جاءِ ته پيءُ جي هئي جنهن تي پنهنجن جو حق هئو. اُتي جاءِ ڊهرائي مينا ماڊرن بنگلو ٺهرايو ۽ اُتي جاءِ پراڻي روپ ۾ نه رهي جنهن جي حالت ڏينهون ڏينهن خراب ٿيندي پئي ويئي. ماڊرن بنگلي جي

ڦٽاڪن جي ڇپيٽ ۾ اچي ٻار کي نه بچائي سگهي ۽ بيهوش ٿي ڪري پيئي.

اڃان اهو حادثو ٿيو ئي پيئي ته اندران روشن ۽ مينا مونٽو مونٿو ڪندا ڊوڙندا پيئي آيا. هنن جيوتيءَ کي مانٺوءَ کي بچائيندو ۽ خود زخمي ٿيندو ڏٺو هو. روشن ڏٺو هو. روشن ڏٺو ته جيوتيءَ جي هڪ ٻانهن ڪافي سڙي چڪي آهي ۽ سر تي به ڪافي سيڪ آيا اٿس جو ڦٽاڪن پري تائين به هن جي پٺ نه ڇڏي هئي.

روشن ۽ مينا نه ڪٿي هر نه ٽر. نوڪر کي ٻنهي گهرن جي سنڀال جو ضمو ڏئي، ڪار ۾ جيوتيءَ کي وٺي اسپتال ۾ روانا ٿي ويا. هڪ ته ڏياري ٻيو رات جو وقت. ڊاڪٽر ته ڏڻ ملهائڻ جي موڄ ۾ هئا پر روشن جا حوصلا خطا هئا. ڀڄ ڊوڙ ڪري ڊاڪٽرن کي هٿ ڪيائين. جيوتيءَ کي آڪسيجن چاڙهي وئي، ڦٽن تي مرهم لڳايو ويو پر هوءَ هوش ۾ ڪونه آئي. روشن ۽ مينا هن جي اهڙي حالت جو ذميدار پاڻ کي پيا سمجهن. روشن ايشور کي ليلائي وينتيون پيو ڪري ”هي پريو مون اڄ تائين تو کان ڪجهه نه گهريو آهي پر اڄ منهنجي ديوي سروپ ڀاڄائيءَ کي جيون دان ڏي جيئن مان پاڻ ڀاڄائيءَ جي سيوا ڪري جنهن

دفعا نيزاريون ڪندي چيس ته ”تون ڊاڪٽر آهين پاڻ کي ٺيڪ ڪري ٿو سگهين.“

پر هو اهو چئي پاسيرو ٿي ويو ته ”پنهنجن جي دوا نه لڳندي آهي، هاڻ چئو ته سڀئا ڊاڪٽر ٻڌايانوَ.“ اهو جواب ٻڌي جيوتيءَ کي چوڻ لاءِ ڪجهه نه رهيو آهي. سڀني ڊاڪٽرن جو مطلب آهي وڏي في ۽ مهانگيون دوائون.

اڄ ڏياري آهي، روشن جي اڌ ٻاٻ نگر روشنيءَ سان جڳمڳائي رهي آهي. ميڻا سلڪ جي تمام چمڪيلي ۽ مهانگي ساڙهي پاتي آهي. ڳهه ڳٺا پائي خوشيءَ ۾ نٽي ماپي. پاڻ ڏيئا وچي ٿي روشن ڪندي.

هوڏانهن ٻلب نگر جو اڌ پاسو اونداهيءَ ۾ غرق لڳو پيو آهي. دليپ جي ٻارن اڳين ڏياريءَ وارن ڪپڙن کي ئي من ماري پاتو آهي. جيوتيءَ جي من تي خوشي نه آهي نڪو هن نوان ڪپڙا ئي پاتا آهن.

هوڏانهن گڏي ڦٽاڪن جي موج ڏسڻ لاءِ ماءُ کي ساڙهيءَ جي پلوءَ کان گهليندي ٻاهر ٿي اچي جتي موٽو چٽگائي ٽيلي ٻاري رهيو آهي. ڀرسان ڦٽاڪن جو ڍڳ رکيو آهي. چٽگائي ٽيليءَ جون چٽگون هن ڍڳ کي ٻاهه لڳائي ڇڪيون آهن. جيوتيءَ گڏيءَ کي ڌڪو ڏيندي پري ڪيو ۽ پاڻ موٽوءَ کي بچائيندي

هٿ رکي چيائين ”ڏيڏي مونکي معاف ڪندا.“
جيوتيءَ چيو، ”ڇاجي معافي ڇري آهين ڇا؟ مان ته بلڪل ٺيڪ آهيان.“

هاڻي سڀ ڪار ۾ گهر آيا. جتي ديپڪ ۽ چنتا ۾ ليٽيو پيو هئو. روشن ديپڪ کي ڏياريءَ جون واڌايون ڏيندي ٻاڪر ۾ ڀري ٻاهر روشني ڏيکارڻ آيو جتي مونٽوءَ کي خوش ڏسي سڀني جي دل جا ڏيئا روشن ٿي ويا. هوڏانهن سڀ وڏا هڪ ٻئي جي سڌ ڀاونا جي ڪري خوشيءَ ۾ نه پيا ماپن. هيڏانهن ٻار سڀ گڏجي ڦٽاڪا ٻاريندي تاڙيون وڄائيندي مٺڙ سر ۾ ڳائي رهيا هئا :—

ڏياريءَ جو ڏيئو ڏنو
ننڍو وڏو ڇٽو مٺو —2

—٥—

فرض کي پالجي ويو هوس اهو فرض پاڙيان. ڀاڀيءَ پنهنجي جان جوکم ۾ وجهي منهنجي گهر جو چراغ روشن ڪيو آهي مان به پنهنجي ڀاءُ جي گهر جي روشني وسامڻ نه ڏيندس.“ هو زور زور سان روئڻ لڳو.

ٻن ڪلاڪن کان پوءِ جيوتيءَ کي هوش آيو ته هن جي وات مان اهي ئي شبد نڪتا ”مونٽو، پٽ مونٽو.“

روشن ڀاڄائيءَ کي آٿت ڏيندي چيو، ”ڀاڀي مونٽو بلڪل ٺيڪ آهي. ها توهان به دهشت جي ڪري بيهوش ٿي ويا هئا ۽ مونٽوءَ کي بچائيندي ٻانهن ساڙي ويٺا.“

جيوتيءَ چيو، ”مونکي ڇڏ، ٻڌاءِ مونٽوءَ کي ته ڪجھ ڪونه ٿيو؟“

”نه ڀاڀي مونٽوءَ کي ته توهان بلڪل بچائي ورتو.“

جيوتي - ”سچ!“

روشن - ”سچ! ڀاڀي وشواس ڪيو.“

جيوتيءَ ڏٺو ته ميما جي اکين ۾ پڇتاءَ جا آنسون هئا. جيوتيءَ کي هوش ۾ ڏسي هوءَ هن سان چنبڙي پئي ۽ اوڇنگارون ڏيئي روئڻ لڳي. پوءِ پيرن تي

ڄھڙي رواجي ڇوڪري جيڪا ڏھون درجو پاس ھئي ۽ رنگ روپ بہ خاص ڪونہ ھوس پر سندس پيءُ 50 ھزار ڏاج ۾ ڏيڻ قبول ڪيو بس لاالچ ۾ نريش وڪامي ويو. نريش بي.اي پاس ھو ۽ ڪنھن انگريزي فرم ۾ سٺي عھدي تي ھئو. ھو ڏسڻ ۾ فلمي ائڪٽر ڪان گھٽ نہ ھو پر نرملا ڄھڙي رواجي ڇوڪريءَ کي پائي ھن جا سڀ سپنا چور چور ٿي ويا ھئا. ھو نرملا کي پنھنجي اوچي سوسائٽيءَ ۾، پارٽين ۽ جلسن ۾ گڏ وٺي وڃڻ جي لائق نہ سمجھندو ھو. ھو چاھيندو ھو سندس زال ھجي ھا ڪا ھيروئڻ جيڪا سوسائٽيءَ ۾ سھڻي سنيري ھن سان گھمي ڦري ھان ۽ وري پنجاہ ھزار بہ تہ ھن کي ڏٺھن، ڪپڙن ۽ گھريلو سامان جي روپ ۾ مليا ھئا. نريش جي ھمٿ ڪيش ڪڇ نہ آيو ھو. ان جو ساڙ بہ ھن جي من ۾ ھو. نرملا جي سس تہ تمام لالچڻ ھئي. ھر وقت چاھيندي ھئي تہ پيڪن مان ھوءَ وڏي رقم آڻي تہ ھن گھر جو سدارو ٿئي. جو نريش جي پگھار ئي ھڪ آمدنيءَ جو ذريعو ھو، جيڪو اڄ جي مھانگائيءَ ۾ گھٽ ھو. شروع ۾ نريش وٽ اسڪوٽر بہ نہ ھو تڏھن نريش ۽ ماڻس نرملا جي پيئان ھٿ ڌوئي پيا تہ ھوءَ پاڻس کان ڏھہ ھزار وٺي اچي جو نريش کي آفيس يا ڪنھن ٻئي ھنڌ بہ وڃڻ ۾ ڏکيائي

نئين راهه

جڏهن هن جي اک کلي هن پاڻ کي اسپتال جاءِ
تي ليٽيل ڏٺو. عجب مان هن آس پاس نهاريو. هن
جي پلنگ جي ڀرسان هڪ پيرسن ڏاڍي خوشيءَ ڀري
اکين سان هن ڏانهن نهاري مشڪرائي رهيو هئو.
نرملا عجب وچان پڇڻ چاهيو، "مان ڪٿي آهيان؟"
پيرسن هن جي اکين جي سوال مان سمجهي جواب ڏنو
"پٽ تون منهنجي گهر ۾ آهين." "توهان جي گهر ۾...
.... توهان ڪير آهيو؟" "تون ياد ڪر، تون ڪٿي
هئينءَ؟"

نرملا نراڙ تي آڱريون ڦيرائي ڪجهه ياد ڪرڻ جي
ڪوشش ڪرڻ لڳي. اکيون ٻوٽڻ تي هن کي سئنيما
جي ريل جيان گذريل زندگيءَ جو سڄو سين ياد اچي
ويو. نرملا صبوح جو 5 بجي کان رات ٻارهين بجي
تائين گهاڻيءَ جي ڍڳي وانگر پنهنجي گهر پتي سس سهري
جي سيوا ۾ ڳهندي هئي. نرملا جي شادي چار سال
اڳ نريش سان سندس ماءُ پيءُ جي مرضيءَ سان ٿي
هئي. ڏيتي ليتيءَ جي لالچ ۾ نريش جي ماءُ نرملا

جيان ٻاڦ پڙهائيندو هو. پهرين ته هو نرملا تي صرف گارين جا وسڪارا ئي ڪندو هو پر هاڻي ته ڪلمڪلا هن تي ٿڦڙن، مڪن جو وسڪارو ڪرڻ لڳو. وقتي وار ٻڪڙي چڪي وٺي لوڏا ڏيندو هوس. اهو نظارو نريش جي ماءُ خوشيءَ سان وٺي ڏسندي هئي ۽ نرملا جو سهرو ته ڄڻ گهر ۾ هئو ئي ڪين، جوءِ جو غلام گهر ۾ غلام ٿيو پيو هلندو هو.

نرملا هڪ ڏينهن تنگ ٿي سس کي چيو، ”مئي، توهان هن کي سمجهايو ته روز پيئڻ ڪائڻ نيڪ نه آهي، هن جي دوستي به نيڪ نه آهي سڀ پيڪڙ ٿا لڳن جيڪر توهان ضابطو نه ڪيو ته اسان جو گهر ئي برباد ٿي ويندو.“

ان تي سس هٿ نچائي چيو ”چئين ڇا ٿي؟ منهنجو پٽ لکن ۾ هڪ آهي مڙد ئي شوق نه ڪندا ته ڇا سڀ جو قسم ڪٽي ويهي رهندا؟ شراب ۽ دوستي ته اڄ ڪلهه فيشن آهي. جوانيءَ ۾ اهي شوق نه ڪندو ته ڪڏهن ٻڍاپي ۾ ڪندو؟ ڏس نه وڏن ماڻهن جي پٽن سان تڏهن ڪان دوستي ٿي اٿس. ڪارين وارن سان ٻوءِ اهڙو سنگ سٺو ٿيو يا خراب! اهڙو سنگ ڇڏي ڏئي ڇا؟“

ٻوءِ اُن ڏينهن نريش کي ماءُ اهڙو بر غلايو جو

ٿي ٿئي. خبر ن ڏکيائيءَ ڪئي نرملا ب محسوس ڪيو.

نرملا کي روز گهٽ وڌ ڳالهيون مڙس ۽ سس جون ڪائيٽيون پوندڙيون هيون. اهو قصو ڏينهون ڏينهن وڌندو ويو. ٽڏهن دکي ٿي هن روئي پنهنجي پاڻ کان ڏهه هزار گهريا. پاڻس ب پيءُ جي صدقي ڏئي ڇڏيا جيئن پيٽس کي ساهرا تڪليف ن ڏينس. پر اهو قصو هر سال دهرايو ويندو هو. هڪ سال گرمين ۾ فرج جي ضرورت محسوس ڪئي وئي. هر ڏينهن نريش پنهنجي دوستن جي محفل گهر ۾ لڳائيندو هو. پهرين ت چانهه پارٽي ٿيندي هئي پر هاڻي ت پيگ هلندا هئا. نرملا کي ڇنڇر آرتوار هفتي ۾ ب ڏينهن ت انڊا او پاري تيار رکڻا پوندا هئا ۽ قيمو يا ٽڪرن جا پڪوڙا تري نريش جي دوستن جي آجيان ڪرڻي پوندي هئي. اها صحبت اهڙي سنگ ۾ مٺي وئي جو نريش شراب جو غلام ٿي ويو. هاڻي ت هن جي پگهار اڌ کان وڌيڪ شراب ڪباب ۾ اڏڻ لڳي. نريش همت تنگ محسوس ڪرڻ لڳو.

گرمين ۾ ت شراب لاءِ برف ضروري آهي جيڪا هو بزار مان گهرائي بيزار ٿي پيو پوءِ فرج لاءِ نرملا کي پيڪن مان پئسا يا فرج جو گهُرت وٺڻ جو طوطي

جڏ باپ هن کان موڪلائي پري هليا ويا. هڪ مهيني ينتر وانگر صبوح کان شام بس ڪم ئي ڪم. پنهنجي لاءِ سوچڻ جي هن کي فرصت ئي ڪٿي هئي؟ ۽ هاڻي وري ڪمري لاءِ ڏهن هزارن جي گهر تي هن تي روز ظلم ٿيندا هئا. هاڻي صبوح کان رات تائين مار ڪٽ ۽ نرملا جو روئڻ هلندو هئو پر هن ڀيري هن سوچي ڇڏيو هو ته هوءَ پاڻ کان هاڻي ڪجهه نه ونندي جو هن کي به 5 ڀينر هيون. پنجن ڀينرن ۾ هڪ پاڻ شاپ اٿس جو سڀني جا ننگ ويٺو نباهي. جڏهن ڪ نرمش کي هڪ به ڀيڻ ڪونه هئي نه ته شايد هڪ جا ننگ به نه اٿاڻي سگهي ها.

سو اُن ڏينهن نرملا رات تمام دير سان سمهي. دير سان سمهڻ ڪري صبوح جو اٿڻ ۾ دير ٿي ويس نرملا جي سس ته ڪک ڪٽي ٻيٺو ڪونه ڪندي هئي بس نرملا تي حڪم هلائڻ ۽ هن جي ڪمن مان وڏون ڪڍڻ جو ڪم ئي هئو هن جو. نيرن ٺاهڻ کان پوءِ روٽي ٽيبل تي رکڻ ۾ ڏهن پندرهن منٽن جي دير ٿي وڃڻ تي نرمش اهڙو اچي ڪاوڙيو جو روٽيءَ جي ٿالهي زور سان اُڇلي نرملا کي گاريون ڏيندو چوڻ لڳو ”بس هاڻي روٽي به وقت تي ڪانه ٿي پوندي. اڻ پڙهيل خبر به اٿئي تہ 9.40 ٿا ٿين ۽ موڪي

نريش آپي کان ٻاهر ٿي ويو ۽ نرملا تـي ٽابڙ ٽوبڙ
مڪون، ٺڪرون، ڏڪ هڻي هـن کـي اڌ مئو ڪري
ڇڏيائين.

پر نرملا الائي ڪهڙي مٽيءَ جي ٺهيل هئي. رات
جو ڇا ٿيو سڀ وساري صبوح جو وري ننڍڙن جي
شيوا ۾ لڳي ويندي هئي. چانهه ڏيڻ کان پوءِ نيرن
تيار ڪندي هئي. سڀني کي نيرن ڪرائي برتڻ صاف
ڪري وري منجهند جي تياريءَ ۾ لڳي ويندي هئي
جو نريش سانجهي نوين بجي روٽي اچـو پوءِ کائـي
ويندو هو.

روز روز جي مار کان ٻچڻ لاءِ نرملا جي پـاءُ فرج
ڏيڻ به قبوليو ۽ دهليءَ مان پارسل ڪرائي موڪلـي
ڇڏيائين. خير نرملا سامت جو ساهه کڻيو ته هاڻي ڪٽڻ
وٽڻ جي نوبت نه ايندي. پر ڪجهه ڏينهن ۾ ٿـي نرملا
جي سس هڪ ٻيو رينگٽ لڳائي ڏنو تـه گهر ۾ پـ
ڪمرا گهٽ ٿا ٽين نيون ڪمرو ٺهرايو. پر اُن لاءِ پئسو
ڪٿي ۽ پئسو عيشن کي گهٽائي جمع نه ڪري نرملا کي
آڻڻو هـو. نرملا روز مارون کائڻ لڳي. هـن پنهنجو
سويمان، آتم سنمان، عزت ۽ جذبات ڪـي جڻ تاڪ تي
رکي ڇڏيو هو ۽ هاڻي جڻ هلندڙ چلندڙ لاش ٺهـي
پئي هلندي هئي. هن جـي من جا سپنا، تمنائـون ۽

ڏون روٽي تيار ڪري رکج."

هوڏانهن به نرملا کي اُهو ٻڌي جو ته ڪو سهارو نه هو. اڄ هن جو آتم سنمان هن کي ڌڪارڻ لڳو، "جيڪر ٿورو به سوڀمان اٿئي ته نريش کي وري شڪل نه ڏيکارج." نريش جا اکر هن جي ڪنن ۾ گونجڻ لڳا. نرملا جو من نريش ۽ هن گهر تان کڄي ويٺو. هيڏي غلامي ڪندي به ڪنهن کي خوش نه رکي سگهڻ ۽ نرملا توکي هيڏي نراسا کان ته مرڻ بهتر آهي ۽ اهو نشچو گهڙيءَ جي سئين جي اڳيان وڌڻ سان گڏ و گڏ هڪاري پڪو ٿيندو ٿي ويو.

پوڻا ڇهه هن گهڙي ڏني جهڙن ڪپڙن ۾ هئي ڇپل پائي هن گهر کي تالو لڳايو. پاڙي واريءَ کي چاٻي ڏئي هوءَ تکڙن قدمن سان تيز هلندي رهي هلندي رهي. ٻه غصي ڀريون لعل لعل اکيون جڻ هن کي پنهنجان اهنديون ڏسڻ ۾ پئي آيون جن ڏسان هوءَ پري ٿري وڃڻ جي ڪوشش ۾ هئي جڻ ڊوڙ پائڻ لڳي. هن کي هوش نه هو. هن جا قدم نديءَ طرف وڌڻ لڳا. ڪلاڪ ڏيڍ پڇڻ کان پوءِ هوءَ نديءَ جي ڪناري پهچي وئي. شام جو اندڪار دنيا تي غالب ٿيندو ٿي آيو. ايڪڙ ٻيڪڙ ماڻهو هواخوريءَ لاءِ جيڪي آيا هئا سي به موٽيا ٿي. نرملا نويڪلو ڪنارو ڏسي ڌو ڪٽي نديءَ ۾ ٽپ ڏنو.

9.30 ٻھچڻو پوندو آھي. تون نوڪري ڪرڻ ھان ته عقل ۾ ھجئي ھا ته وقت جو ڪھڙو ملھه آھي؟ منھنجي ڪرمن ۾ به تو جھڙي جاھل ئي پوڻي ھئي. مان ٿو چوان ڪٿي دفن ٿيو نٿي ٿين؟ ھيءَ منحوس شڪل وري شام جو مان نه ڏسان ڪٿي اوڙاه ۾ وڃي پئي." ائين چوندو آفيس جو فائيل کڻي نريش ھلي ويو ھو.

نرملا ڏٺو ته نريش اڄ ٻيا مار ڏئي آفيس ھليو ويو آھي. ھاڻي اھا ڪسر شام جو اچي فرصت ۾ ڏيندو ٿيو جو جڏھن به ائين ٿيو آھي تڏھن نريش ھمت کنيو آھي نه ته شام جو مار کٽ مچائي آھي. اھو سوچي نرملا پٽ جو سھارو وٺي پٽ تي ويھي رھي. ھن جي بدن ۾ جڻ جان ئي نه ھئي. گوڙھا خشڪ ٿي ويا ھئا. سس سھرو روئي ڪائي وڃي آرامي ٿيا پر نرملا نه روئي ڪاڏي نه ڪنھن پڇيس. وقت پنھنجا ڪنھن جي لاءِ ترسيو آھي؟ گھڙيءَ جون سيون وڌنديون ڪسڪنديون ۽ جيئن جيئن شام جو وقت ٻرسان ايندو ٿي ويو تيئن تيئن نرملا جون وايون بتال ٿينديون ٿي ويون تان جو اچي شام جا پنج لڳا. نريش ڇھين بجي ايندو ھو. نرملا جو سس سھرو تيار ٿي اھو چئي ھليا ويا ته "اسين تلساڻيءَ جي گھر ڪلاڪ ۾ ٿي ٿا اچون

ٻڌائي پنهنجو من هلڪو محسوس ڪرڻ لڳي.

پيرسن سمجهائيندي چيس ”پٽ مرڻ ڪنهن مسئلا جو سمادان نه آهي مڙس تي انهن مشڪلاتن کي منهن ڏيڻ ئي انسان جو فرض آهي. اج اسي فــي صدي زالون نرڳه جو جيون گذاري رهيون آهن ۽ هيئر وقت آهي انهن جي جاڳڻ جو. استري ۽ پرش گاڏيءَ جا ٻه ڦيٿا آهن جيڪي برابر آهن پوءِ استريون ئي انياءُ ڇو سهن؟ انياءُ سهڻ وارو انياءُ ڪرڻ واري کان وڌيڪ ڏوهي آهي. ان جو هڪ ئي اپاءُ آهي ته ناريون پنهنجي پيرن تي بيهي پنهنجي آتم سنمان کي برقرار رکن ۽ نرلش جهڙن مردن کي سبق سيکارين ۽ انهن جي غلام رهڻ کان سواولمبي (آتم نربر) جيون گذارڻ جو پرڻ ڪن ۽ جيڪر اهڙا مڙد وري به نه سڌرن ته انهن کان الڳ رهي زندگيءَ کي سرڳ بڻائي فخر سان جيئڻ سکن.“

نرملا ”بابا، جڏهن توهان مونکي پٽ چيو آهي ته ان حساب سان توهان ٻه منهنجا پتا ٿيا. مان توهان جي ڳالهين سان سهمت آهيان.“

پيرسن، ”ته پوءِ پٽ ڇا تو واپس نرلش وٽ وڃڻ جو فيصلو ڪيو آهي؟“

نرملا ”نه، نه بابا هرگز نه. مان وري هن نرڳ ۾ وڃڻ جي ته ڪلپنا ٻه نٿي ڪري سگهان.“

اِتفاق سان ٽپ ڏيڻ تي ڇپاڪ جو آواز هڪ مونڊ ۾ پيرسن ٻڌو پنهنجي ڏندلي اکين سان هن ڏٺو ڪير ٻڏو ضرور آهي. هن واڪا ڪيا بچائو بچائو. ايشور جي مهر جو واچمين اُتي پرسان ئي ويٺو هو تنهن اچي جلد نرملا کي پاڻيءَ مان ڪڍيو پر نرملا جي مٿي تي پٿر جي ڇهنب گهري گهپي وئي هئي جنهن ڪري رت وهڻ لڳس ۽ هوءَ بيهوش ٿي وئي. واچمين نرملا کي پيرسن سان گڏ سمجهي هن کي پيرسن جي گهر پهچائڻ جي ذهمت ڪئي. ڊاڪٽر کي گهرائي پيرسن نرملا جي جانچ ڪرائي پٽي ڪرائي.

ڊاڪٽر چيو، ”ڊپ جي ڪا ڳالهه نه آهي.“ نرملا گهري گهاو جي ڪري 24 ڪلاڪ بيهوش رهي ۽ هينئر هن جون اکيون کليون هيون. اڳين آپدائن کي ياد ڪري نرملا جي اکين مان زار زار ڳوڙها وهڻ لڳا. هوءَ هٿن ۾ منهن لڪائي زور سان روئڻ لڳي. تڏهن پيرسن هن کي تسلا ڏيندي چيو، ”پر تون آتم گهات لاءِ ڇو تيار ٿيينءَ؟ ڇا تنهنجي ڪا مجبوري هئي؟“ نرملا چپ. ”تون مونکي پنهنجو پيءُ سمجهي ٻڌاءِ.“ ڪافي وقت کان پوءِ جڏهن نرملا سامت ۾ آئي ته پيرسن کي پنهنجي گذريل زندگيءَ جي ڪهاڻي

ڌيءُ وڇڙيل ماءُ کي گهڻي وقت کان پوءِ ڳڌي هجي.
نرملا "بابا، او منهنجا بابل."

ٻيرسن "پٽڙا منهنجا نرمل پٽڙا" ۽ ٻيرسن نرملا جي وارن تي سنيهه ڀريو هٿ ڦيرڻ لڳو.

اڄ کان هنن جي نئين راه شروع ٿي هئي.

—∘—

پيرسن "پيلا پٽ تون گهڻو پڙهيل آهين؟"
نرملا "بابا مان صرف ڏهون پاس آهيان."

پيرسن "پٽ تون فڪر نه ڪر. ضروري نه آهي ته سڀ استريون آفيسن ۾ وڃي نوڪري ڪن تون گهريلو اُديوگ ڌندو شروع ڪري پنهنجو جيون پالڻ ڪري ٿي سگهين ۽ پنهنجي پيرن تي اٿي ٿي سگهين."

نرملا "ها، بابا مان پاپڙ، ڪيچپ، ڪڇريون چپس ڪري ڄاڻان، سونڪي ٽماٽو ساس، جيم ۽ طرح طرح جا مربا ۽ آچار ناهڻ به ايندا آهن."

پيرسن "ها پٽ تون گهر ۾ گهريلو ننڍي چڪي رکي اُن ۾ مرچ مسالا پيهين پئڪ ڪري ڏيندينءَ ته مان دڪانن تي سپلاءِ ڪري ايندس. مان پنهنجي قوت آهر توکي مالي ۽ جنسي مدد ڪندس تون دل ننڍي نه ڪر منهنجا پٽ."

نرملا جو سو پيلان اڄ جاڳي اُٿيو. اڄ هن جي نئي زندگيءَ جي شروعات هئي ۽ هن جو گرو هو هن جو اڻ سڃاتل پتا.

نرملا جي اکين ۾ پريم جا ڳوڙها تري آيا. سنيهه وس هوءَ پيرسن سان ائين چنبڙي ويئي جيئن ڪا

رستي ۾ ايندي وقت هن گيتا کي چيو، "ڇو گيتا اڄ راڄو اسڪول ڪونہ ويو آهي ڇا؟"

گيتا سهڄ سڀاءُ چيو، "ها، ها، هو تہ اسڪول ويو آهي."

نيتا چيو، "پر مون تہ بزار ۾ هن کي ٻارڙي جي سائيڪل تي گهمندو ۽ پنهنجي اکين سان ڏٺو آهي."

گيتا کلي چيو، "نہ نہ تون ڀلي هوندينءَ راڄو تہ اسڪول ويو آهي." خير گيتا گهر هلي آئي.

شام جو نيتا گيتا جي گهر آئي تہ راڄو گهر ۾ ئي هو. نيتا گيتا کان پڇيو "تہ تو راڄوءَ کان پڇيو تہ هو اسڪول ويو هئو يا نہ؟"

گيتا تڏهن راڄوءَ کي سڏ ڪندي پڇيو، "راڄو تون اڄ اسڪول ويو هئين يا نہ؟"

راڄو ان سوال جو جواب ڏئي تہ ٻيو سوال ٿيو، "نيتا آنٽي چوي ٿي تہ تو بزار ۾ سائيڪل پئي هلائي؟"

راڄوءَ جو منهن ڦڪ ٿي ويو، همٿ ڪري چيائين، "مٺي مان تہ اسڪول ويو هوس."

ان تي گيتا کلي ڪري چيو، "مون چيو ڪونہ منهنجو راڄو اهڙو ڪوڙهي جو اسڪول گسائي. ضرور توکي غلط فهمي ٿي ٿيئي، نيتا جون تہ ٻہ ٻہ ويون،

انڌي ممتا

گهر جو ڪم ڪار لاهي گيتا تيار ٿي ويٺي. هفتي ۾ هڪ ٻه دفعو گيتا ۽ نيتا گڏجي خريداري ڪرڻ نڪرنديون آهن. گهر جو راشن پاڻي، ڀاڄي ڀٽي ڪٺي وٺي خريد ڪري ڪلاڪ ٻن ۾ واپس اچي گهر سکي ٿينديون آهن.

ٻئي پاڙيسري آهن پر پريم سڳين ڀينرن کان به گهڻو. ٻنهي جا گهر وارا گوپال ۽ گڻيش به هڪ ٻئي جا جگري دوست آهن. روز هڪ ڦيرو هڪ ٻئي وٽ نه ڪن ته ماني ئي هضم نه ٿئين.

ٻئي ڏينهن نيتا جي گهر مهمان اچي وڃڻ ڪري هن کي وري بزار وڃي ڏهي، ڀاڄيون، ڦل وٺي اچڻ پيا.

هن پري کان ڏٺو ته گيتا جو پٽ راجو پاڙي جي سائيڪل تي گهمي رهيو آهي. هن کي عجب لڳو جو اسڪول کليل هئا، اڄ موڪل به ڪونه هئي پوءِ راجو ڪيئن پيو مٽرگشتي ڪري؟

مان ڪپڙا مٽائي اچهو ته آئس." گيتا ڪم ۾ مشغول هئي. گڻيش چيس، "ڪيو خبر پاڻــي کهڙو حال آهي؟"

گيتا جواب ڏنو، "ٺيڪ آهي."

هيڏانهن هوڏانهن نهاري گڻيش چيو، "پاڻــي! راجو ڏسڻ ۾ نٿو اچي؟ هونئن ته شام جو اسڪول جا ڪم پيو ڪندو آهي؟"

گيتا چيو، "هو ته دوست وٽ پڙهڻ ويو آهي اُتي ئي اسڪول جا ڪم به ڪري ايندو. مونکي ڪم مان فرصت ڪونهي ۽ پئسن به تڪي ٿو اچي. پاڻ سنو جهنجهٽ اُتي ئي ختم ڪري ايندو."

گڻيش دِل ۾ چيو ته چوانس ٿو ته برابر اسڪول جا ڪم وٺنو ڪري توهان جو پٽ پــر وري اهــو سوچي ته گيتا وشواس نــه ڪري ڪڇ جــو ڪڇ چئي نه ڏئي ۽ منهنجي من ۾ به دکه ٿــي پوي ان ڪري چپ رهيو ۽ گوپال سان گڏ نڪري ويو.

اڃان هفتو ڪن ئي ڪونه گذريو ته پــڌڻ ۾ آئين ته راجو گهر مان ڀڄي ويو آهي.

نيتا ۽ گڻيش به پڌو پــر پڌي اٿبڌي ڪري ڇڏي. نيتا ته همدردي لاءِ به گيتا وٽ وڃڻ لاءِ تيار نه هئي پر گڻيش هن کي پاڙيسري جو فرض

ڇهه ٻه ورهيون. راجو ڪهڙيءَ نه صفائيءَ سان ڪوڙ ڳالهائي رهيو هو ۽ ماڻس هن تي وشواس ڪري رهي هئي. شايد هن کي نيتا کان وڌيڪ وشواس راجوءَ تي هو.

خير نيتا جو من خراب ٿي پيو. هوءَ اُٿي کڙي ٿي ۽ گهر هلي آئي.

گهر اچي هن گڻيش کي ٻڌايو ته ڪيئن راجو اسڪول ڪونه ويو ۽ ماڻس هن جي ڳالهه تي وشواس نه ڪيو.

گڻيش کي ڏاڍي غصو اچي ويو. چيائين، ”مان تو چوان تون ٻين جي ڳالهين ۾ دست اندازي ڇو ٿي ڪرين؟ نه ويو ته نه ويو ممتا ته انڌي ٿيندي آهي. ڪنهن به ماءُ کي پنهنجي ٻار ۾ ڪو کوٽ نظر نه ايندو آهي.

ٽئي چوٿين ڏينهن گڻيش آفيس مان موٽندي راجوءَ کي سئنيما جي ڪڙڪيءَ تي ٽڪيٽ جي لائين ۾ بيٺي ڏٺو. هٿ ڪنگڻ کي آرسي ڇا؟ هن جو شڪ مضبوط ٿي ويو. گهر اچي چانهه پي هو سير ڪرڻ نڪتو ته گوپال کي به سڏ ڪيائين. صبوح شام ٽهلڻ تندرستيءَ لاءِ مناسب آهي ۽ گهڻو ڪري ٻئي گڏ نڪرندا هئا. گوپال چيس، ”بيهه!

ٻئي هڪ ٻئي تي ڏوهه مڙهڻ لڳا. گڻيش ٻنهي کي شانت ڪندي چيو، ”هاڻي توهان شانت ٿيو ته هن ڪيس کي ڳولهڻ جو ٻلو ڪجي.“

گوپال ته هٿ مٿن کي ڏئي ويهي رهيو. چيائين ”مونکي ته ڪجهه سمجهه ۾ ئي نٿو اچي.“

گڻيش چيس، ”هاڻي مڙسي ڪيو. هلو ته پهرين راڄوءَ جي دوستن وٽ ٿا هلون جن وٽ هو اڪثر ويندو هئو.“

ٻئي اسڪوٽر تي چڙهي ڪافي دوستن وٽ ويا پر سڀني چيو ته راڄو ٻن ڏينهن کان اسان وٽ ڪونه آيو آهي ۽ اسڪول جي اُنهن سائين ٻڌايئن ته راڄو ته عرصي کان اسڪول ۾ ڪونه ويندو هئو. اهو ٻڌي هو اسڪول پهتا. خبر پيئن ته راڄوءَ جو نالو اسڪول مان ڪٽجي چڪو آهي ۽ مهني کن کان هو اسڪول ڪونه آيو آهي. نڪو ئي پنهنجي في ڀري اٿائين.“

اهو ٻڌي ته گوپال جڻ آسمان تان ڪريو. هن کي پنهنجي غلطيءَ جو احساس ٿيو. هو هر مهني في به راڄو کي ڏئي ڀرائيندا هئا. رسيد وٺي رکن اهڙو به هنن وٽ وقت نه هئو. اسڪول جو هوم ورڪ ۽ ڪلاس ورڪ به ڪري ٿو يا نه. ان جي چڪاس به ماءُ پيءُ کي ڪرڻ جڳائي پر ٻنهي زال مڙس اُنهيءَ جي

نيائڻ لاءِ ئي هلڻ جي لاءِ تيار ڪيو.

جڏهن هُئي گوپال جي گهر پهتا ته، ميڙ متو پيو هو. ڪافي ماڻهو همدرديءَ لاءِ ڪٺا ٿيا هئا ۽ گيتا روئي روئي اڌ مئي ٿي وئي هئي.

نيتا کي ڏسي ته هن کي ڇنبڙي پئي ۽ هيڪاري اوڇنگارون ڏيئي روئڻ لڳي ۽ چوڻ لڳي، ”نيتا، جڏهن ڏينهن تو ڇڏيو هو انهيءَ ڏينهن ئي مان اکـــ پٽيان ها ته هيءُ ڏينهن نه ڏسڻو پوي ها.“

گوپال - ”ته ڇا نيتا کي خبر هئي؟“

گڻيش نيتا واري ڳالهه گوپال کي ٻڌائي ته هو ڪروڌ ۾ ڀرجي ويو. چوڻ لڳو، ”هن ته مون سان ڪا ڳالهه ئي ڪونه ڪئي. انڌي ممتا ۾ ويڙهجي پٽ جي اوگڻن تي پردا پئي ڪيائين. گهڻي لاڏ پيار جو ئي اهو نتيجو آهي جو هو ايڏو بگڙي ويو. هن جي ايڏي همت ٿي جو ڀڄي ويو. پر ته وڃي ڀي ندي ۾ پوي اهڙي پٽ کي ڳولهي وري ڪهڙو منهن کڻي گهمندس؟“

اهي اکر ٻڌي ته هيڪاري گيتا زور زور سان روئڻ لڳي، ”ڏٺو! ڏٺو توهان پيءُ جي ڪٺور وهنوار جي ڪري ئي منهنجو لال مونکي ڇڏي ويو هلي.“

سالي ڪنهن سان؟

گڻيش ۽ نيتا نيم سان روز شام جو هن جي شيوا ۽ همدرديءَ لاءِ ايندا هئا. آٿت ڏيندا هئا - ”پاپي توهان خيال نه ڪريو، ايشور تي ڀروسو ڪريو. راجو ضرور واپس ايندو.“

پر گيتا کي ته اجايا سجايا خيال اچي پاڳل بڻائي ڇڏيندا هئا - ”الائي منهنجو لال ڪهڙي حال ۾ هوندو. اُجايل، بکايل الائي ڪٿي ڀٽڪندو هوندو. الائي هن دنيا ۾ به آهي الائي نه؟“ اُڀين ڇڏي روئڻ لڳندي هئي.

چنتا آهي چتا سمان. سڪيلڌو پٽ وڃي هليو ته ان گهر جي حالت ڪهڙي ٿيندي.

گڻيش اڪثر آفيس جي ٽور سان احمدآباد ويندو هو. اُتي هو هڪ ننڍي ڍابي ۾ روٽي کائيندو هو. ڇو جو اُتي صفائي به ڪافي رهندي هئي، روٽي به تازي، گرم ۽ سستي ملندي هئي. هو روٽيءَ جو آرڊر ڏئي ويٺو مس ۽ پاڻيءَ جو گلاس چپن سان لڳايائين ته هن جي نظر ٻيءَ ٽيبل تي روٽي ڏيندي هڪ ڇوڪري تي پئي. هن جا ڪپڙا ڦاٽل، وار وکريل ۽ ٻيٽر ٽيپ ۽ چهرو ڪومايل هو.

ضرورت ئي ڪونه سمجهي.

راڄو روز ڪهڙن دوستن وٽ پڙهڻ ٿو وڃي
ڪٿي ٿو وڃي؟ پڙهي ٿو يا مٽرگشتي ٿو ڪري ان
جي سڌ به ٻنهي ڪونه لڌي.

پر هاڻي ته جهرڪيون سڀئي ٻنهي ئي چڱي چڪيون
هيون. هاڻي ڪافي دير ٿي وئي هئي. هاڻي ته صرف
هڪ هٿيار ئي آخري هو، ”پوليس ۾ رپورٽ ڪرائڻ.“
سا به ڪرائي وئي. اخبارن ۾ اشتهار به وجهايا ويا پر
سڀ بيڪار. راڄو ته ائين غائب هئو جيئن گڏهه جي
مٿي تان سنڱ.

گيتا ته روئي روئي اکيون ڪڍي ويهي رهي، بيمار ٿي
پئي. کٽ ڪٽي پڪڙيائين. اولاد جي موه جي جري
ڪا گهٽ آهي ڇا؟ جيئن ڪاٺ کي اندر ئي اندر
اڏوهي کائيندي وڃي ته به خبر ئي نه پوي. تيئن
گيتا کي به اندر ئي اندر ڳڻتي وئي کائيندي.

پر هاڻي ڪجي به ڇا؟ جٿي به ڏس ملندو
هون ته اسان راڄوءَ جهڙو ڇوڪرو فلاڻي شهر ۾ ڏٺو
آهي ته گوپال جهٽ گاڏيءَ ۾ چڙهي اتي وڃي
هن جي تلاش ڪندو هو.

پيءُ جو هردو ڪيڏو به ڪٺور هجي پر اولاد
لاءِ ته هو به ميڻ آهي. اندر ۾ ته هو به ڳرندو پئي پر

گڻيش راڄوءَ کي سڌو گهر اچي ڇڏيو.

گيتا جو ته اندر ٺري پيو پٽڙو ڏسي. جڻ نئون جنم مليو ويس.

گڻيش راڄوءَ کان پڇيو - "تون گهران ڀڄي ڇو ويئين؟"

راڄو - "مان پاڻ ڪونه ويس، موني کي گونگا ڪٽي ويا هئا."

گڻيش - "پر جڏهن انهن توکي ڇڏي ڏنو ته تون گهر ڇونه آئين؟ اتي ٻئي جو ڪم پيو ڪرڻ، هتي ته تو ڪڏهن ماءُ پيءُ کي به هڪ گلاس پاڻيءَ جو پري ڪونه پيارايو؟ نوڪر جو ڪم ڪندي توکي شرم نه آيو؟"

اهي اکر ٻڌي گيتا جو پارو چڙهي ويو، انڌي ممتا وري زور مارڻ لڳي. چي "ٻڙو ٻڙو ڇٽي توهان ته اسان کي لڏي ڪرائڻ جي ڪوشش ٿا ڪيو. هڪ ته ڇوڪرو مصيبت ۾ ڦاسي پيو؛ توهان هن کي ڪڙو ڳالهائي وري گهر مان دل ڪٽي ٿا ڪرڻ چاهيو ڇا؟"

اهو ٻڌي گڻيش کي لڳو جڻ بم هن جي مٿان ٺپي ڦاٽو. هن گيتا کي هلڻ جو اشارو ڪيو؛ ۽ گهر کان

گوپال کي سمجهندي دير نه لڳي ته هو راجو ئي آهي. راجو بيخيالو هو ان ڪري گوپال وڌي وڃي راجوءَ جي ٻانهن پڪڙي.

گوپال کي ڏسندي ئي راجوءَ جي پيلي چهري تي هيڪاري هيبت هارجي وئي. هو ٻانهن سان پنهنجو منهن لڪائڻ جي ناڪام ڪوشش ڪرڻ لڳو. ان تي هيڪاري گوپال جو شڪ پڪ ۾ بدلجي ويو. هن پڇيس، "تون راجو ئي آهين نه؟"

راجو ته ڪوڙ ۾ ماهر هو. چيائين - "نه مان ته رامو آهيان، ڀلي سيٺ کان پڇو."

گوپال سيٺ کان پڇيو، "سائين! هيءُ ڇوڪر توهان وٽ گهڻي ڏينهن کان آهي؟"

"سيٺ، "مان سمجهان ٿو مهينو کن ٿيو هوندس. ڇو توهان هن کي سڃاڻو ٿا؟

گوپال، "سائين! هيءُ گهران ڀڄي آيو آهي. ماءُ پيءُ هن جي ياد ۾ بيمار ٿي پيا آهن. هن جي ماءُ ته بستري داخل پئي آهي. سڄو گهر ڇڏي هيت نوڪر جو ڪم ويٺو ڪري."

سيٺ، عجب مان - "رامو ڇا هيءُ سچ آهي؟" راجو ڪڇي جهڙي پٿ.

نئين زندگي

اڄ هن جي خوشيءَ جي ڪا حد نه هئي. من روپي مکڙي اُڏري جهڙ گل تي پهتي هئي. اُڏري به ڇو نه؟ جواني ئي اُمنگن، جذبات ۽ خوشين جو سنگم آهي. جوانيءَ ۾ هر ڇوڪري ۽ ڇوڪريءَ جي هڪ خواهش ٿي رهي. سٺو جيون ساٿي ملي ۽ نئين جيون جي شروعات ٿئي.

سو مدوءَ جي قسمت به پاسو ورايو. اڄ راجڪمار جيڪو نه صرف نالي جو ئي راجڪمار هو پر شڪل شبيهه، رنگ روپ، ناهه نوهه ۾ به راجڪمار کي مات ڪري رهيو هئو. اُنهيءَ جي راجڪمار سان مدوءَ جي مڱڻي يعني هاف مئريج شام جو پنجين بجي ٿيڻي آهي. جيون ساٿيءَ جي چونڊ تي هن کي فخر آهي.

راجڪمار بمبئيءَ ۾ ليکن جو ڪم ڪندو آهي.

ٻاهر هلي آيا. گڻيش جو چهرو غصي ۾ ڳاڙهو ٿي ويو
پر نيتا جي اکين مان لڙڪ ڳڙي آيا. ٻنهي جي
ڪيڏي نہ گهٽتائي ٿي هئي.

گهر پهچي گڻيش نيتا جي ڳلن تان ٻنهي هٿن سان
ڳوڙها اگهي چيو، ”ڇوري اسان تہ پنهنجي فرض
ادائي ڪئي آهي. هاڻي اندي ممتا جي ڪري
هن جو پٽ هٿن مان وڃيس ٿو تہ وڃڻ ڏينس.“
ٻئي ان ڳالهہ کي دل تان وسارڻ جي ڪوشش
ڪرڻ لڳا.

مدوءَ جي پيءُ کي هيءُ هفتو ڪن ترسڻو پيو جو ڊاڪٽرن جي راءِ جاڻڻ بنا موٽڻ هن لاءِ مناسب نه هئو. مدوءَ جي سڄي زندگيءَ جو فيصلو هاڻي ڊاڪٽرن جي راءِ تي ئي قائم هئو. مدوءَ جي پيءُ پنهنجي مهڙ ڊاڪٽر سان ڳالهايو. ڊاڪٽر چيو، حقيقت هيءَ آهي ته هڪ ته هڏيون جڙڻ ۾ وقت لڳندو. ٻيو ته جڙڻ کان پوءِ مريض جي ٽنگ ۾ ڪا وڏ رهجي وڃي ان ۾ ڪو شڪ نه آهي جو هڏيون ٻن ٽن هنڌان جڙڻ کان پوءِ قدرتي طور بگڙي سگهن ٿيون. ڪيتري به ڪوشش ڪرڻ کان پوءِ به پوريءَ طرح وشواس نه آهي ته ٽنگ پنهنجي اصلوڪي ٻيهڪ تي بيهندي. وڌيڪ ڪٽي قسمت."

"توهان جي راءِ ۾ راجڪمار کي ٺيڪ ٿيڻ ۾ گهڻو وقت لڳندو؟"

ڊاڪٽر - "اهو چوڻ ڏکيو آهي. ڇو جو اهو هڪ ته مريض جي تندرستي ۽ مرض جي گهرائيءَ ٻنهي تي مدار ٿو رکي. ٿي ٿو سگهي ڇهه مهينا لڳن يا سال به لڳي وڃي."

مدوءَ جو پيءُ گهري سوچ ۾ پئجي ويو. ڍيمن قدمن سان هو اسپتال کان ٻاهر نڪتو. هن جي سڪيلڌي پٽ جي قسمت ۾ خوشيءَ جي گهري آس

گهر ڀرڻو پيو اٿن. لڪن سان پيو رالد ڪري. ٻيو مڊوءَ کي ڪهڙي خبر؟ مڊو ته گلاب جو گل لڳي پيو آهي. ڪاليج ۾ ليڪچرار آهي سنگيت جي. سريلو گلو ورثي ۾ مليو اٿس. سو جوڙي ڏسي هر ڪنهن هنن جي تقدير کي ساراهيو. وري سون ۾ سهاڳو لڌو ته ٻول چول ڪا هئي ڪونه. بس شادي ۾ مهيني کن کان پوءِ ڪرڻ جو ارادو ڪيو ويو جنهن ڪري ٻنهي ڌرين کي شاديءَ جي تيارين لاءِ ڪجھ وقت ملي ويو. بس مهورت ڪڍائڻ باقي هو ۽ ٻنهي پاسي شاديءَ جون تياريون زوردار ٿيڻ لڳيون.

پر چوندا آهن ته ٻندي جي من ۾ هڪڙي ته صاحب جي من ۾ ٻيءَ جو انت ڪنهن نه لڌو آهي. پندرهن ڏينهن کان پوءِ مڊوءَ جي گهر تار آئي ته راجڪمار جو ڪنهن ٽرڪ ايڪسيڊنٽ ۾ ٽنگ ۾ زبردست فرئڪچر ٿي پيو آهي.

اهو ٻڌي مڊوءَ جو ڀاءُ جنهن جي مٿو سڪيلڏي ڇڏڻ هئي، بمبئيءَ روانو ٿي ويو. راجڪمار اسپتال ۾ پرتي هو. هن جي ساڄي ٽنگ ۾ فرئڪچر ٿيو جنهن ۾ هڏي ٻن ٽن هنڌان ٽٽي پئي هئي. ٻي ٽنگ هلڪي چوٽ لڳڻ ڪري ايشور جي ڪرپا سان بچي وئي هئس.

ڇو جو هن وقت مڏيءَ جو پيءُ، گهر جو بزرگ ۽ وڏو
پاءُ به هوءُ ئي هو. ڪيئن هو پنهنجي پٽ جي آئينده
کي انڌڪار جي سمنڊ ۾ ٻوڙي ڇڏي؟ ڏينهن قدمن
سان هلندو هو پنهنجي ڪمري ۾ وڃي ويهي رهيو.
هتاش، نراش، ٿڪل ۽ ٽٽل. ڪجهه وقت کان پوءِ ماڻس
ٿي همت ڪري هن کان حال چال پڇڻ جي همت
ڪئي.

"ڇو پٽ ايڏو ويچارن ۾ ڇو آهين؟ ڇا راجڪمار
جي طبيعت وڌيڪ خراب آهي؟"

ڪجهه وقت پٽ ماءُ جي اکين ۾ اکيون کپائي ويچارن
جي سمنڊ ۾ غوطا کائيندو رهيو. هن کي لڳو هو
زمين تي نه آهي ڪنهن ٻيءَ دنيا ۾ وڃي الرت ٿي
ويو آهي. پر ماءُ جي وري وري ڪيڪارڻ ڪري
جڻ هو ٻيءَ دنيا مان واپس موٽي آيو ۽ پنهنجو اٽل ۽
گنڀير فيصلو ڏنو- "امان، هيءُ رشتو هاڻي ٿي نه
سگهندو."

ماڻس ٺپرس ۾ اچي چيو، "پٽ، هيءُ تون ڇئين
ڇا پيو؟"

"ها امان، مان ٺيڪ ٿو چوان. راجڪمار جيڪر
ٺيڪ ٿي به ويو ته به هن جي ٽنگ ۾ وڏ رهجي ويندي
جو هڏي ڪافي هنڌن تان ٽٽي پئي آهي. الهيءَ

۾ آرسيءَ جي چمڪي جيان جھمڪ چمڪاٽ ڪري
غائب ٿي وئي هئي.

ته ڇا هو راجڪمار جي ٽيڪ ٽيڻ جو انتظار ڪري؟ ۽ وري ايتري انتظاريءَ کان پوءِ به ٽنگ ۾ ڪا و رهجي وئي ته ڇا سندس پيٽوڙو ويساڪين جو سهارو وٺي عمر پر لنگڙائي هلندو؟ ۽ پوءِ ماڻهو ڇا چوندا ته هيءُ لنگڙو مڙوءَ جو پٽ آهي؟ ۽ پوءِ هو مڙو ڪي ڏيا جي نظر سان ڏسندا يا عجب کائيندا ي ور ڏاتا جي هن بي انصافيءَ تي ڇا - ڇا ڪندا ويندا

سمنڊ جي لهرن وانگر هن جي لوندڙين تي ڏان ڏانءَ ويچارن جا ڏڪ لڳڻ لڳا. سور کان هن جو مٿو ڦاٽڻ لڳو. ٻه گهڙيون هو ٻئي هٿ مٿي تي رکي ويهي رهيو ۽ پوءِ تڪڙ ۾ اٿي واپس گهر اچڻ جو ارادو ڪري ٽرڻ ۾ ڪيئن ۽ ڪيڏي مهل چڙهي اچي گهر پهتو ان جو هن کي هوش نه آهي

گهر ۾ گهڙندي ئي گهر جي سڀني ڀاتين جون اکيون هن جي چهري تي کپي ويون. هر نظر ۾ هڪ ئي سوال هو. هر نظر پريشان، بيتاب، بيچين هئي مڙوءَ جي نظر سان نظر ملائڻ جي ته هن ۾ همت ئي نه هئي. ته به پاڻ سان من ۾ نشچو ڪري من مضبوط ڪري ڇڏيو هو ته گهر ۾ فيصلو کڙو ڏيڻو آهي؟

چنتا نه ڪر امان، مان ڪوشش ڪري ڇوڪرو ڳولهي لهندس. پر مدوءَ کي ڪنهن لنگڙي جي سپرد نه ڪندس." مدوءَ جي ڀاءُ چيو.

ان کان وڌيڪ ماڻس ڪجهه ٺيڪ نه سمجهيو. سيٺي "هري اڇا ٻلوان" سمجهي مدوءَ لاءِ ٻئي ڇوڪري جي تلاش جاري رکي.

قسمت سان مدوءَ جي ڀاءُ جو هڪ ننڍپڻ جو ڪلاس جو ساٿي جيڪو هن وقت پائلٽ هو ۽ ڪنهن ڪم سانگي هن شهر ۾ آيو هو تنهن جي ملاقات رستي تي مدوءَ جي ڀاءُ سان ٿي. ڳالهائيندي ڳالهائيندي مدوءَ جو ڀاءُ بنا ڪنهن ويچار جي هن کي چانهه پاڻيءَ لاءِ گهر تائين وٺي آيو. مدو چانهه کڻي آئي. ٻنهي دوستن چانهه ناشتو ڪيو ۽ پوءِ پائلٽ ڪشور هن سان وري گڏجڻ جي پيشڪش ڪري رخصت ٿي ويو.

مدو جڏهن چانهه جا خالي پيالا واپس کڻڻ لڳي ته ڏسي ته ٽي.وي. تي هڪ فائيل پيو آهي جنهن ۾ ڪشور جي آفيس جي ڪم جا ڪاغذ پيا آهن. هو شايد فائيل کڻڻ ڀلجي ويو هو.

ڪشور کي ڏسي مدوءَ جي من ۾ ٿوري هلچل ٿي ضرور پر هوءَ ٻهرين مڱڻي ٽٽڻ کان پوءِ هڪدم

ڪري مون فيصلو ڪيو آهي ته مڏوءَ جي زندگيءَ سان کلواڙ نه ڪري راجڪمار جو وچار ڇڏي ڏيون."

ماءُ- "پر پٽ تون اهو ته سوچ ته وري اسان کي اهڙو ڇوڪرو ڪٿي ملندو؟ ڪا ٻول چول به ڪونهي، خاندان سٺو، پئسي وارا، اهي سڀ ڳالهيون هڪ نئي هنڌ اسان کي ڪٿي ملي سگهنديون؟"

"امان، مون پڪو نشچو ڪيو آهي ته مڏوءَ جو هاڻي هن ڇوڪري سان ڪو به سمبنڌ ڪونهي. بس، وڌيڪ بحث مان نه ٿو ڪرڻ چاهيان." پٽ اٽل ارادي سان چيو.

ماءُ- "پٽ، اهو ته سوچ، روز دنيا ۾ ڪيترا ائڪسيڊنٽ پيا ٿين ته ڇا ماڻهو ٺيڪ ڪونه ٿا ٿين؟"

پٽ- "ها امان، ٺيڪ ڇو نه ٿا ٿين پر هيءُ ڪيس نيڙو آهي هن ۾ ونڊُ رهڻ جي پوري گنجائش آهي. وري سڄو سال انتظار ڪير ڪندو؟"

"پر جيڪر شاديءَ کان پوءِ اهڙو ڪجھ ٿئي ها ته پوءِ ڇا ڪري سگهجي ها؟ پوءِ به ته ڪا راهه ڪونه هئي؟" ماءُ چيو.

"ها پوءِ راهه نه هئي پر هاڻي ته راهه آهي. مڏوءَ جهڙي ڇوڪريءَ لاءِ سوين ڇوڪرا ملي ويندا. تون

چانهه پئي ويچارن جي ڇڪرويوهه ۾ ڇڪر پيو لڳائي ته در جي ڪال بيل وڳي. در متوءَ جي ماءُ کوليو. پر شيام جي ويچارن جو سلسلو نه ٽٽو. ڪشور ڪيئن ۽ ڪڏهن اچي هن جي ڀر ۾ ويٺو شيام کي سڌ ئي نه پئي. هو ته اکيون پوري ڪنهن گهري سوچ ڪري ڪنارو ملڻ جون اٽڪلون پيو لڳائي. آخر ڪشور کي ئي ڳالهائڻو پيو، "ڪر خبر يار ڪهڙن ويچارن ۾ گم آهين؟ مان ڪيتري دير کان ويٺو آهيان ۽ توکي ڪا سڌ ئي ڪانهي؟"

شيام ڇرڪ ڀري ننڊ مان جاڳيو. دوست جي آجيان ڪندي هٿ ملايائين. ڪشور چيو، "يار پنهنجي يارن کان به من جي ڳالهه لڪائيندين ڇا؟" پر شيام چپ رهيو. "ڇڏ يار، هيڏن ڏينهن ۾ ته هٿ آيو آهين، پنهنجي پريشاني ٻڌائي توکي پڄائڻ نٿو چاهيان."

ڪشور- "واه دوست! دوستن کي خوب سڃاتو اٿئي. چوندا آهن ونڊ ورهاءَ سک پياءَ. هونئن ته خوشيون ئي ورهائبيون آهن پر دوستن ۾ غم به ورهائجن."

گهڻي چوڻ تي شيام متوءَ جو سڄو قصو ڪشور کي ٻڌائي ٿڌو ساهه کنيو.

بي جان، نراس ۽ غمگين ٿي وڃي ٿي. جڏهن هن لا
جيون ۾ خوشيءَ جي روشنيءَ جو سامان ڪنهن انڌيري
کي سپرد ڪري روشنيءَ کي تالي ۾ بند ڪري ڇڏيو
هجي.

جيڪو به پڌ ناڻو هو ته هن جي ڀرڻ مڱڻي ٿيل آهي
ته بنا ڪنهن جاچ جي اهو ئي سمجهندو هو ته ضرور
ڇوڪريءَ ۾ ئي ڪو نقص آهي. مڙوءَ جي ڪل خوشي،
اڇاهه جڻ ڇو منتر ٿي ويا هئا.

انسان جذباتي آهي. هو نراس جلد ٿيندو آهي.
آشاوادي گهٽ. غمگين جهٽ ٿيندو آهي، خوش دير
سان. وري ڪنهن ٿي وقت جي مار سان جيڪر ڪو
حادثو ٿيو ته پوءِ عمر ڀر بچي پيو پير وڌائيندو.
مڙو به زندگيءَ ڏانهن هاڻي بلڪل نراس ٿي ويو.
هن جو جوش، امنگ، اتساهه، چنچلتا جڻ پر ڪري
اڏامي ويا هئا. ڀلا من کي ڪير سمجهائي؟

وقت جي ٻلهاري آهي. وقت جيڪر ڪروٽ نه
مٽائي ته انسان ته مٽيءَ جي مورت ٿي پوي. جيئري
ئي مري وڃي. خوشي غم، رات ڏينهن وانگر جوڙو
آهن. بنا خوشيءَ غم جي سڃاڻ نه ٿي ٿي سگهي. بنا
غم خوشيءَ جي قيمت جو اندازو نٿو لڳائي سگهجي.
ٻئي ڏينهن شام جو مڙوءَ جو پاڻ آفيس مان اچي

سڀ ضرورتون سڄاڻي هن جي اڃائن کي پورو ڪري خوش رکي ٿو سگهي. مدوءَ کي خوش ڏسي شيام به خوش هو جو مدوءَ جي جيون ۾ رونق اچي وئي هئي. زندگي هن لاءِ رنگين ۽ رومانوي ٿي پئي هئي.

اهي زندگيءَ جا ٻه سال ڪيئن نڪري ويا مدوءَ کي سمڪ ئي ڪانه پئي. پر چوندا آهن ته انسان جي جنم کان پهرين ئي وڌاتا هن جو ليکه لکي ڇڏيندو آهي. اهو ليکه ئي ته هو نه ته ڀلا سيتا ٻن ۾ ڇو وڃي ها؟ راڌا کي ڪرشن جو وڇوڙو ڇو سهڻو پوي ها؟ ميران کي راڄ ڇو ڇڏڻو پوي ها؟ ان ليکه کي وڏيون هستيون به نه ميٽي سگهيون ته پوءِ مدو ته هڪ رواجي استري هئي. پائلٽ جو جيون هميشه جوکي ڀريو هوندو آهي. ليکه اهڙو ٻڌيو جو ڪشور جو هوائي جهاز درگهٽنا ۾ موت ٿي ويو. مدوءَ جي زندگيءَ ۾ اونداهي ائين قدم رکيو جو اجالي جي هڪ تروري جي روشني به هن لاءِ ڪين بچي.

شاديءَ کان پوءِ مدوءَ نوڪري ڇڏي ڏني هئي پر هاڻي وري هن نوڪري ڪرڻ جو ارادو ڪيو. هن پيپر ۾ اشتهار پڙهي نوڪريءَ لاءِ درخواستون موڪليون. اتفاق سان مدوءَ کي بمبئيءَ جي هڪ

ڪشور کلي چيو ”بس ڳالهه ته ايتري؟“

”پلا مون بندي لاءِ توهان جو ڪهڙو خيال آهي.“

ائين ٻڌندي ئي شيام جي چهري تي جڻ چمڪ اچي وئي. چي ”ڪشور تون مذاق ته ڪرين!“

ڪشور مسڪرائيندي چيو، ”شيام، سچ ته هيءَ آهي ته ڪلهه ئي مان دل توهان جي گهر ڇڏي وڃ هوس اها ئي ته کڻڻ آيو آهيان.“

”تون مذاق ڪرڻ ٿو گهٽ ڪيمهين، هيءَ فائيل کڻڻ آيو هوندين.“ فائيل ڪشور طرف وڌائيندي شيا چيو.

ڪشور – ”نه نه، شيام مان سچ ٿو چوان. مان ت مڏوءَ جي سونهن تي ئي موهت ٿي ويو آهيان. سچ هيءَ مذاق نه سمجهه.“

شيام کي ته اهڙي ڪا اميد ئي نه هئي ته ڪ هيءَ ڪم هيڏي سولائيءَ سان ٿي ويندو.

ايئر فورس وارا هوندي به بي ڊيپا، دل فينڪ فارورڊ ٿيندا آهن. چٽ مڱڻي پٽ شادي ٿي وئي مڏوءَ جا سپنا ساڪار ٿي ويا. هن جون سڀ لڪايون امنگ، جذبات ڪر موڙي جاڳي اٿيا. ڪشور هن سان بي انتها محبت ڪندو هو. هن جون سڀ خواهشون پوريون ڪندو هو. مڙس ئي ته زال جو

راجڪمار ٿي خاموشي ٽوڙي. "جيڪر مان ڀل نه
ڪيان ته تون مدو آهين؟"

مدوءَ ڪنڌ 'ها' ۾ لوڏي هامي ڀري ۽ چيو "ها
مان مدو ئي آهيان."

"مدو تون هتي ڪٿي؟"

"اِها وڏي داستان آهي." مدوءَ چيو.

"ڇا اڪيلي آهين؟"

"في الحال ته اڪيلي آهيان."

"جيڪر ڪو اعتراض نه هجي ته هڪ ڪوپ ڪافي
گڏ ويهي پيئون."

مدوءَ ڪنڌ سان هامي ڀري.

ٻئي پر جي هڪ ريسٽوران ۾ گهڙي ويا.

راجڪمار پڇيو "تو شادي ڪئي؟"

مدو "ها."

"پر هي ڇا تنهنجي مٿي تي نه تلڪ آهي نه
گلي ۾ منگل سوتر؟ ته ڇا؟"

مدو - "ها، هاڻي منهنجو جيون ساٿي هن دنيا
۾ نه آهي."

راجڪمار - "اوه! آئي ايم ساري. پر اهو ڪيئن
ٿيو؟"

مدوءَ پنهنجي ٽن سالن جي رام ڪهاڻي ٻڌائي

ڪاليج ۾ سنگيت ليڪچرار جي پوسٽ ملي ۽ هن کي بمبئيءَ اچي رهڻو پيو. جيون جي گذريل سونهري گهڙين کي ياد ڪري هوءَ پنهنجو جيون گذاري رهي هئي. گهمڻ گهمڻ جو شوق تمام گهٽ هوس پر تہ بہ ڪڏهن ڪڏهن ساهيڙيءَ سان گڏ شهر ۾ خريداري ڪرڻ وڃڻو ئي پوندو هوس ۽ آرتوار کان سواءِ اهو ڪم ناممڪن هو. ها اُن ڏينهن بہ آرتوار هو. هن کي روزمره جي شين لاءِ بنارسيداس ڊپارٽمينٽل اسٽور تي وڃڻو پيو. برش، ٽوٿ پيسٽ، ريڪسونا، ون ... ... وغيره. ۽ هوءَ اسٽور تي بيهي مٿي تي هٿ رکي باقي شيون ياد ڪرڻ لڳي تہ هن جي نگاهہ ڪنهن سڃاتل شڪل تي پئي جيڪو ڪائونٽر تي بيٺو هو.

هن جي هٿ ۾ لڪڻ هو جنهن جي مدد سان اڳيان وڌي هو اسٽور ۾ شيون ڏسڻ لڳو. اها شڪل پسلا مدو ڪيئن ٿي وساري سگهي؟ اهو ئي راجڪمار هيترن سالن کان پوءِ هن جي سامهون بيٺو هو. ٻنهي جون نظرون هڪ ٻئي جي نظرن سان ٽڪرايون ۽ ڪيترا ئي شڪوا گلا نظرن مان ئي پڙهيا ويا ۽ پوءِ فارميلٽيءَ سبب هلڪي مرڪ ٻنهي جي چپن تي تري آئي ۽ نمستي لاءِ ٻنهي جا هٿ ٻڌجي ويا. منهن مان ڪير ڪيئن ۽ ڇا چوي؟ اهو هڪ اهم سوال هو. نيسـ

"سچ ته ٿيءُ آهي مدو، ته مان تنهنجي دل دکي نه ٿي کرڻ چاهي نکو جذبات کي اُڀارڻ تي چاهيو. توکي دک پهچائڻ جي هن گستاخيءَ لاءِ مان شرمسار آهيان ۽ معافيءَ جو طلبگار آهيان، پر جيڪر منهنجي دل کان پڇين ته اڄ به منهنجي دل ۾ تو لاءِ اُهوئي پيار ۽ عزت آهي جيڪا اُن ڏينهن هئي."

مدوءَ ساڙهيءَ جي پلؤ مان منهن ڪڍي عجب پرئي انداز سان راجڪمار کي ڏٺو. هن جي منهن مان ازخود نڪتو "ته ڇا هي سڀ پڌرڻ کان پوءِ به.......؟"

راجڪمار - "ها، هي سڀ پڌرڻ کان پوءِ به جيڪر تنهنجي دل مون ڏانهن مائل ٿئي ته مان تنهنجو زندگي ڀر شڪرگذار رهندس ۽ نئين زندگي شروع ڪرڻ ۾ جيون ساٿي تي رهڻ جي 'ها' ڪرڻ ته مان گذريل وقت کي ڀلجي نئين جيون جي شروعات ڪندس."

مدو ڪجهه جهڙي پئي.

مدوءَ کي چپ ڏسي راجڪمار مدوءَ جي ڪومل هٿ تي پنهنجو هٿ رکي هن کي هلڪو دٻايو. مدوءَ جي ڳلن تي پيار جي لالي جڻ ان ڳالهه جي اظهار ڪرڻ جو ثبوت هئي.

پڇيو "توهان شادي ڪئي؟"

"نه، مون شادي ڪئي ئي ڪونه."

"پر، ڇو؟"

"بس، ائين ئي."

"ائين وري ڪيئن."

راجڪمار دل جي سچي ڳالهه زبان تي آڻيندي چيو "سچ ته اهو هو ته مون توکي پنهنجي دل ڏيئي ڇڏي هئي ۽ پوءِ جڏهن پڌرو ٿيو ته توهان مڱڻي ٽوڙي ڇڏي آهي ته استري ذات جي بيوفائيءَ کان دل کٽي ٿي پئي. سو وري شاديءَ جو ارادو ڪيم ئي ڪين."

"سچ ته هيءُ هو ته ان وقت منهنجي جذبات جو ڪو قدر نه ڪيو ويو، نڪو مونکي ڪجهه چوڻ جو حق ئي ڏنو ويو، نڪو منهنجي ڪنهن صلاح جي ڪا ضرورت سمجهي وئي. منهنجو پاڻ توهان جي ننگ ۾ وڌ رهجي وڃڻ جي ڊپ کان توهان سان سنبنڌ ڪرڻ کان ڊڄي ويو ۽ وري قسمت سان مونکي هڪ هونهار پائلٽ ملي ويو. پر منهنجي قسمت کي منهنجو سک برداشت نه هو ۽ هوائي جهاز حادثي ۾......" مٺو منهن ساڙهيءَ جي پلوءَ ۾ وجهي سڏڪڻ لڳي.

ساڌو رام ٻاهران چپ رهيو پر اندر ئي اندر سڙي ٻڇي
ويو. من ۾ چيائين گهٽ ۾ گهٽ پنجاه جو نوٽ ڇسٽ
۽ ساڙهيءَ جي فرمائش الڳ.

ساڌو رام چيو - "ها ڀلا ٻڌاءِ ته ڇا ڇا آڻڻو آهي؟"

سنيتا چيو - "مونکي اسر ڪرڻو آهي ٿورو مالو
ضرور وٺي اچجو."

ساڌو رام پڇيس - "گهڻو؟ پاءُ ڪافي ٿيندو؟"

سنيتا موڙو ڏئي چيو - "ڪمال ٿا ڪيو! ڀلا پاءُ
مان ڇا ٿيندو؟ ٻار ٻچا ته کائيندا، گهٽ ۾ گهٽ اڌ
ڪلو ته هجي."

"ها ٻيو ڇا؟" ساڌو رام مٺي کي کڻندي چيو.

سنيتا سوچيندي چوندي وئي - "ٻيو ته ميندي،
مساڳ، مهاوڙ، سندور، ڪجهه سڳنڌي اگربتيون ۽ ٿورو
فروٽ بس."

ساڌو رام ٿيلهي کڻي نڪتو ۽ رات ٿيڻ کان اڳ
سڀ سامان اچي سنيتا کي ڏنو.

رات جو سمهڻ وقت سنيتا ساڌو رام کي 4 بجي
جو الارم لاهڻ جي هدايت ڪئي.

اسر ٿيو ته سنيتا پاڻ اٿي. ساڌو رام کي به جاڳائڻ
جي ڪوشش ڪيائين - "ٻڌو ٿا! توهان به اٿي ڪجهه
ته سڳن ڪيو. ميندي جو به سڳن ضروري آهي."

ٽيجڙيءَ جو ورت

نيتا ۽ سنيتا پاڙيسري ته آهن ئي گڏو گڏ هڪ ٻئي جون سٺيون ساهيڙيون پڻ. ٻنهي جو گهر هڪ ٻئي جي سامهون هو.

نيتا سنيتا کي ياد ڏياريندي چيو - ”ٻڌ ڀيڻ تـي! سڀاڻي ٽيجڙيءَ جو ورت اٿئي. ياد اٿئي نه؟“

سنيتا چيو - ”ڇو ڪين، جو ياد ڏياري ڇڏيئہ مان ته وسر ڪاڏي آهيان.“

شام جو ساڌورام جيئن ئي آفيس مان آيو ته هن کي چانهه پياريندي سنيتا چيو - ”ٻڌو ٿا! سڀاڻي ٽيجڙيءَ جو ورت آهي.“

ساڌورام ’هان‘ چئي چپ ٿي ويو.

سنيتا ورجائيندي چيس - ”بس، هان چئي ڇڏي ويا ڇا؟ خبر نه اٿو ته هيءُ ورت مان توهان جي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر ايشور کان گهرڻ لاءِ هر سال رکندي آهيان ۽ هر سال مونکي ٿي ٻڌائڻو پوندو آهي ته توهان کي ڇا ڇا آڻڻو آهي.“

سان رڱيون پيون آهن - "ٻڌو ٿا! هيءَ توهان ڇا ڪيو. سڀ چادرون خراب ٿي ويون. هيءَ داغ ته لهندا به ڪونه."

ساڌو رام وائڙو ٿي ويو چيائين - "ڇا ٿيو؟"

سنيتا چيو - "مون توهان جي چيچ ۾ ڪٽي ميندي هڻي سا توهان ننڊ ۾ چادرن کي هڻي ڇڏي."

ساڌو رام ڪلندي چيو، "ته لائين ڇو ڪيو؟ لن ۾ منهنجو ته ڪو ڏوهه ڪونهي."

سنيتا ڪافي دير پٽ پٽ ڪندي رهي. ڇانهه پياري سنيتا جان ڪٽي ڳوٿريءَ ۾ هٿ وجهي ته مساڳ ٿهي ٿي ڪونه. رڙ ڪري چيائين - "ٻڌو ٿا! مون توهان کي مساڳ چيو هئو سو ته ڏسڻ ۾ نٿو اچي."

ساڌو رام ڏاڙهي وٺي لاٿي هڪ پاسي لاهي چڪو هو ٻئي پاسي لاهڻ وارو هو ته واڪو ٻڌي اچي سنيتا اڳيان حاضر ٿيو، "وري ڇا ٿيو؟"

"مساڳ ڪٿي آهي؟"

ساڌو رام غلطي مڃيندي چيو، "برابر هيٺرڻ شين ۾ مساڳ ته مونکان ٻلجي ويو."

پوءِ ته سنيتا اڌ ڪلاڪ پٽي پٽ ڪئي.

وري سنيتا نيتا کي سڏ ڪري پڇيو، "نيتا تو اسر ڪيو؟ ڏسان تنهنجي ميندي؟"

ٿوهان ٻه هڪ آگر ۾ ته لڳا هو."

پر ساڌو رام گهري ننڊ ۾ هو. اون، اون ڪري پاسو ورائي سمهي پيو.

سنيتا ننڊ ۾ ئي ساڌو رام جي ڇيڇ تي ٽوري مينديءَ سڳن طور لڳائي ڇڏي.

اڄ صبوح تي وهو هو پر ساڌو رام ڏٺو ته سنيتا اڃان سمهي پئي آهي. هن سنيتا کي ڏوندڙي آٿاريندي چيو - "ڇو ڇا اڄ چانهه ٻه ڪونه ملندي ڇا؟"

سنيتا نٿين سر پاسو ورائي سمهندي چيو، "مان ته اسر ڪان اٿي آهيان. موڪي چانهه ٻه پٽي ڪونهي، گئس ٻه ختم ٿي وئي اٿو. اٿي سلينڊر لڳائي اڄ ته پاڻ ئي ڪٽي هڪ ڪوپ چانهه ٺاهي پيئو." ۽ سڀ پڄ سنيتا ٻي اوني ٿي سمهي پئي.

ساڌو رام من ۾ چيو، "اڄ پت ساڌو رام آخر تنهنجي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر لاءِ ئي ته هيءَ ايڏو ڪشٽ ڪري رهي آهي." پاڻ پاڻ ڪنڌو آٽنڌي چيائين - "هي ڀڳوان! شڪر جو سال ۾ هڪ دفعو ئي ٿيجڙي اچي ٿي نه ته سڄي مڙدن جو سر رلي وڃي."

سنيتا اکه ڪولي الين ٻڌي ۽ ساڌو رام کي چانهه ملي ساڀي اٿين ٻڌي.

سنيتا جان اڇي بستر جون چادرون ڏسي ته مينديءَ

سيتا مورڙو ڏيندي ڳالهه ڪيئيندي چيو، "اڄ تہ ڪٽي ڪانئو. سال ۾ هڪ ڏينهن جيڪر پيٽ جو ناشتو ڪيو تہ آسمان ڪونہ ڦاٽي پوندو. آخر تہ ورس توهان جي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر جي ڪري ئي ڪري رهي آهيان."

ساڌو رام وقت جي نزاڪت کي ڏسندي اکيون پوري ڳيٽون ڏيندي پيٽ ڳرڪائي ويو.

آفيس ويندي چيائين - "منهنجو ٽفن تہ ڏي."

سيتا چيو - "اڄ روٽي هڪ وقت اڳ پوءِ راس جو ئي پينگهہ سان ٿيندي. مونکي بہ تہ ورس چوڙٽو آهي. ورتن رکي ڪير وينو هر هر روٽي ٺاهيندو؟ مان اَسر کان اُٿيل آهيان. توهان بہ اڄ پوءِ راس جو ئي پيٽ پري ڪانجو."

ساڌو رام اُداسيءَ سان اِسڪوٽر ڏانهن وڌيو تہ سيتا چيس - "ياد اٿو باقي کھڙا ڪم ڪرڻا اٿو؟"

ساڌو رام وراڻيو - "هيئنئر تہ ٽيجڙي آٽي ڏيان نہ؟"

سيتا چيو - "ها، هيئنئر جو هيئنئر مان پوڄي پوءِ ئي تہ پاٽي پيئندس. ڪمت تہ هيئنئر ئي سڪي ويا آهن."

ساڌو رام ٽيجڙي آٽي ڏنس ۽ آفيس وڃڻ لاءِ وڌيو. سيتا وراڻيندي چيس - "شام جو ڪٽا پڏائڻ لاءِ

ڏسي ته نيتا جا هٿ مهنديءَ سان رڱيا پيا آهن ۽ هن جا هٿ صرف پيلا لڳا پيا آهن.

اچي ساڌورام کي ورتائين - "پڌو تا! توهان ميندي ته سٺي ئي ڪونه آندي آهي. مون توهان کي چيو هو ته چونڪ جي ڪنڊ تي جيڪو ڪاڇي جو دوڪان آهي اُتان ئي ميندي آڻجو جو هن جي مشهور آهي پر توهان ته الائي ڪٿان وٺي آيا آهيو. سال ۾ هڪ دفعو هٿن ميندي سا به رڱي ئي ڪونه."

ساڌورام مُنهن پيلو ڪري چيو، "مان ڪالهه اُن پاسي کان لنگهيس ئي ڪونه سو جيڪو دوڪان سامهون لڌو اُن تان ئي وٺي آيس."

آقي باقي سنيتا جي پٽ پٽ زور وٺندي وئي.

ساڍا نو ٿيا. ساڌورام ناشتي لاءِ اچي ٽيبل تي ويٺو. ڪافي انتظار کان پوءِ هڪ وڏي ڪٽوري ۾ پت ڀاڄي سنيتا کڻي اچي ٽيبل تي رکيو ۽ پاڻ ٽيڏو ساهه کڻي ڪرسيءَ تي ويهي رهي.

ساڌورام عجب کائيندي چيو، "هيءَ پت وري ڪهڙي مريض لاءِ آهي؟"

سنيتا جواب ڏنو- "توهان لاءِ."

ساڌورام ڪار کائيندي چيو، "توکي ته خبر آهي ته مونکي پت ڏٺو به ڪو نه وڻي ۽...."

وارو اچي ته ڪير وٽي گرم ڪري رکجو، ڌيان رکجو ته اُپامي نه وڃي ۽ ها ٿورو ڪجهه ڪير ارڙهه لاءِ الڳ ڪڍي رکندا، پلجندا نه.

وچارو ساڌو رام اڄ ڦاٿو ڪي ڦاٿو. سوچيائين شُڪر جو سال ۾ هڪ ڏينهن تي ٽيجڙي اچي ٿي ته روز هيٽرا پاپڙ ۽ پاٽا پون. پر ٻيو ورت ته هن جي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر لاءِ ٿي ڪيو ويو آهي. سوچي ساڌو رام رسوئيءَ ۾ گهڙيو ته ڪلاڪ ڪان پوءِ جڏهن سنيتا موٽي تڏهن ٿي هن کي ڇٽي ملي.

سنيتا رسوئيءَ جو ڪم جيئن تيئن لاٿو ۽ ڦان ٿي اچي بستري تي ڪري. مٿو سور ۾ پئي ڦاٿس.

ساڌو رام همدرديءَ وچان چيس، "پاڻي پيئندينءَ؟"

سنيتا چيو - "نه نه، سمجها ڪان پوءِ ته هاڻي پاڻي به ڪونه پيئبو."

ساڌو رام چيو - "مان ٿو چوان، زمانو چنڊ تي پهچي ويو آهي ۽ توهان اُنهن ٿي پراڻن وچارن ۾ جڪڙيون پيون آهيو. ڀلا چانهه پيئڻ ۾ ڪهڙي برائي آهي؟ جيڪو ماڻهو ڏينهن ۾ چار دفعا چانهه پيئي، اُن کي هڪ دفعي به نه پيئڻ سان مٿي ۾ سور ٿيندو يا نه؟"

ساڌو رام کي گهر ۾ گهٽڻ ٿيڻ لڳي. هو ٻاهر

گرهاڻيءَ کي چوندا وڃو ۽ سنيتا شرمائيندي چيو پـ
به ڪجهه ياد اٿوَ يا نه؟"

ساڌو رام اَچرج مان سنيتا ڏانهن نهاريو. جڻ ڪ
نئين نويلي ڪنوار نهـــي هجي، ائين پنـي شرمائي
ساڌو رام سمجهي ويو ته سنيتا جو اشارو ڪيڏانهن آهي
چيائين - "نئين ساڙهيءَ کان سواء ڪم نه هلندو ڇا؟"

پر ائين چوندي هو سنيتا سان نظر ملائڻ جي جر
نه ٿي ڪري سگهيو ۽ اسڪوٽر کي ڪڪ هڻي هوا سان
ڳالهيون ڪندو نڪري ويو.

شام جو ڇهين بجي گهر پهتو ته سنيتا جڻ نئين
ساڙهيءَ جو انتظار ڪري رهي هئي. شاديءَ کي ڏه
سال ٿيا اٿس ۽ هر سال نئين ساڙهي ايندي اٿس.
پر هن سال ساڌو رام جو هٿ تنگ هئو. پـن پارن واري
گرهستي هلائڻ اڄ جي مهانگائيءَ ۾ ڪو مزاڪ ڪونهي.
ڪوشش ڪرڻ تي به هن کي اوڌر ڪونـــه ملي سگهي
هئي.

سنيتا اڳين ساڙهين مان هڪ ساڙهي پاتي. سورهان
سينگار ڪيائين ته ساڌو رام هڪ ٽڪ هنـــڪي ڏسندو
رهيو.

سنجها ٿي ته سنيتا چيو - "ٻڌو ٿا! مان ڪٿا ٻڌڻ
ٿي وڃان توهان رسوئيءَ ۾ سائي ڀاڄيءَ جـــي ڪڪر
کي بس ۾ سيٽيون هڻائي سر تي ڪري ڇڏجو، ڪيـ

جي لاءِ ٺهي رکيو ويو هئو.

چنڊ نڪتو ته سنيتا پوڄا ڪري ارگهه ڏنو.

ساڌو رام کلي چيو - "چنڊ کي ته سائنسدانن هاڻي مٽيءَ ۽ جبلن جي جاءِ چئي آهي ۽ توهان اڃان پيون چنڊ کي ارگهه ڏيو."

سنيتا ته هاڻي ورندي ڏيڻ جي سامرٿ ۾ ئي ڪونه هئي. هن جو مٿو سور کان ڦاٽو ٿي. بلڪ ڪاڻ پيٽ ۾ گئس ٿيڻ ڪري دل ڪچي پئي ٿيس. الٽي اچڻ جهڙي حالت ٿي ويس.

صبوح کان وٺي جو جيڪو اُتساهه هوس سڀ ختم ٿي ويس. ٻه گره کائي هن وٺي ڇوڙيو ۽ وڃي بستري تي پئي.

ساڌو رام ٻارن کي روٽي کارائي ۽ خود به جهڙي تهڙي کائي اچي سنيتا جي مٿن کان ويٺو ۽ هن جي مٿي کي هلڪا هلڪا زور ڏيڻ لڳو.

سوچڻ لڳو هيڏي جتن سان روٽي ناهيائين سا به ڪافي زيان ٿي وئي. ساڌو رام به صبوح کان وٺي ڊڪ ڊوڙ جي ڪري ٿڪجي پيو هئو. هن کي سوچ هو ته هوءَ سنيتا لاءِ نئين ساڙهي نه آڻي سگهيو جڏهن ڪ هيءَ ورت سنيتا هن جي تندرستيءَ ۽ لمبي عمر

نڪري وڃڻ لڳو ته ٽورو ٿهلي اچي ته سنيتا ٽوڪيس -
"ٻڌو ٿا! ٻري نه نڪري وڃجو، چنڊ ساڍي ٽين ٽائين
نڪرندو ان کان اڳ اچي وڃجو."

ساڌورام خفا ٿي چيو، "مونکي ٽورڻي ارڳـ ڏيڻ
آهي؟"

سنيتا - "ارگهه ته مان ڏيندس پر روٽي توهان کا
ٻهرين ته ڪونه کائيندس. توهان کي ٻهري ڇٽي ٻـو
ٿي کائيندس. جڏهن ورت ٿي توهان جي تندرستي
۽ لڏجي عمر لاءِ ٿي ڪيان ته ڇا توهان ايترو به نـ
ڪري سگهو ته جلد هلي اچو."

ساڌورام ٺيڪ ٽين ٻجي واپس موٽي آيو.

سنيتا چيس - "ٽوري تڪليف ڪري مٿي ڪـ
ٿي چڙهي ته ڏسي اچو ته چنڊ جي سهائي ٽوري
گهڻي ڏسڻ ۾ اچي ٿي يا نه؟"

ساڌورام ڇتڻي پاسي ٿهاري ٻارن کي ڳولهڻ لڳو
"ٻار ڪيڏانهن ويا آهن؟"

سنيتا چڙ مان جواب ڏنس - "اُهي ته ٻڙهڻ ويـا
آهن."

۽ ساڍي ٽين ٻجي ٽائين ته ساڌورام کي ست دفعا
ڪڏ ٿي چڙهڻو لهڻو پيو. ڪري به ڇا؟ ورت ۾ ته هـن

گنهگار

سياري جا ڏينهن هئا، سو به ڊسمبر وارو مهينو. آڌيءَ رات جو هر ڪو سوڙ ۾ سوگهو ٿيو سمهيو پيو هو. اچانڪ ٺڪ، ٺڪ جا آواز ٻڌڻ ۾ آيا. پاڙي وارن جي اک کلي پيئي. ٺڪ، ٺڪ جو آواز ٻڌندي ئي. مگر ڪو به گهر کان ٻاهر ڪونه نڪتو ته پاڙي ۾ ڇا ٿي رهيو آهي. صرف ٿوري وقت جي واسطي، هيسائل اکڙين سان سوڙ مان منهن ٻاهر ڪڍي وري سوڙ وجهي سمهي پيا.

صبح ٿيو، کير واري اچي دروازو کڙڪايو. ڪافي دير تائين دروازو کڙڪائيندو رهيو، مگر دروازو ڪونه کليو. آخر دروازي کي ٿورڙو زور ڏنائين ته دروازو کلي پيو. تنهن کانپوءِ به ٻه ٽي ڀيرا سڏ ڪيائين، مگر اندران ڪوبه جواب ڪونه آيو. لاچار ٿي گهر جي اندر گهڙيو. گهڙڻ سان ئي هن کان دانهن نڪري ويئي. ڏٺائين ته چار لاش رت سان رنگيل پٽ ۾ پيا آهن ۽ ٻوڙيءَ جو دروازو پڻ کليو پيو آهي. کير وارو وڏيڪ وقت ترسي نه سگهيو ۽ دانهون ڪندو ٻاهر نڪري آيو. سندس دانهن تي اوڙي پاڙي وارا اچي گڏ ٿيا. نٿورام جو هيءُ حال ڏسي سڀني جي نيڻن

لاھ ٿي ڪري رهي هئي. اِها ڳالهه ياد ڪري هن ڪ
ڪافي سنتوش مليو سنيتا هن لاءِ ڪيڏي نه جاڪو
ڪئي هئي. هوءَ سنيتا جي مٿي کي هلڪا هلڪا زو
ڏيندي آئي ۽ ڪرسيءَ تي ويٺي ننڊ جي گود
سمائجي وئي.

مان مونکي ناروءَ ۾ ئي شڪ پيو هو." اها ڳالهه ٻڌي مکي صاحب خود مونجهي پيو هو. سب انسپيڪٽر ڪاڪرنيءَ کي نٿورام وٽ وهاري، پاڻ مکي صاحب کي ساڻ ڪري جيپ ۾ اچي ناروءَ جي دروازي وٽ بيهاري. مکي صاحب کي انسپيڪٽر چيو ته توهان هتان ئي وڏي آواز سان ناروءَ کي سڏ ڪريو. مکي صاحب ائين ڪيو.

ناروءَ مکي صاحب جو آواز سڃاتو. هن ڄاتو ٿي ته مکي صاحب مونکي نٿورام جي موت جي خبر ٻڌائڻ آيو هوندو. مان به روئي پٽي بيگناهيءَ جو ثبوت ڏيندس. ناروءَ جيئن ئي دروازو کوليو ته انسپيڪٽر تي نظر پيس. نارو انسپيڪٽر کي ڏسي هراسجي ويو. هوش گم ٿي ويس. هن ڀڄڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي، مگر انسپيڪٽر کيس دوڙي ٻانهن کان پڪڙي ورتو. ڀڄڻ جي ڏوهه سبب انسپيڪٽر ناروءَ کي ٻڌي چماٽون پڻ وهائي ڪڍيون. گهر وارا پوليس کي گهر ۾ آيل ڏسي گهٻرائجي ويا. ڪن ته گهر کان ٻاهر ڀڄڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي مگر انسپيڪٽر هڪل ڪري گهر وارن کي چيو ته "ڪو به ٻاهر نه وڃي جيڪڏهن ڪنهن به ڀڄڻ جي ڪوشش ڪئي، ته انکي شوٽ ڪيو ويندو."

۾ ٻيو پرچي آيو. خبر پوندي مکي مينگھراجمل پڻ ڊوڙندو آيو. اچڻ شرط هن پوليس کي فون ڪئي. فون ملڻ شرط پوليس سر زمين تي آئي. جاچ ڪندي انسپيڪٽر کي نٿورام جو سرير ڪجهه گرم محسوس ٿيو. فون ڪري ڊاڪٽر صاحب کي پڻ گھرايو ويو. ڊاڪٽر نبض ڏسندي چيو ته نٿورام اڃان تائين ته زنده آهي. کيس جلدي اسپتال کڻائي ويا. آپريشن ڪري سندس سيني مان روالور جي گولي ڪڍي وئي ۽ رت جي بوتل پڻ چڙهائي وئي هئي. ڪجهه ڪلاڪن کان پوءِ نٿورام هوش ۾ آيو. هوش ۾ اچڻ شرط هن جي منهن مان نڪتو، ”نمڪ حرام نارو تو هي ڇا ڪيو!“ اهي اکر ٻڌي پوليس انسپيڪٽر سري نٿورام جي پرسان ٿي ويٺو. نٿورام کي هڪ ٻه سڏ پڻ ڪيائين مگر نٿورام ڪو به جواب ڪو نه ڏنو. ڊاڪٽر صاحب انسپيڪٽر کي منع ڪئي ته فلحال نٿورام کي آرام ڪرڻ ڏيو.

”مکي صاحب، هي نارو ڪير آهي؟“ انسپيڪٽر مکي مينگھراجمل کان پڇيو.

”سائين، نارو ته نٿورام جو جگري دوست آهي“ انسپيڪٽر ڏانهن نهاريندي مکيءَ چيو.

”برابر دوست هوندو مگر، نٿورام جي چيل لفظن

سان دشمني هئي؟ تون ته سندس گهري ۾ گهرو
يار هئين."

نارو وڏا وڏا قسم کڻڻ لڳو ته مونکي ڪابه خبر
ڪونه آهي.

"تنهن هوندي به توکي اسان سان گڏ هلڻو پوندو."

"انسپيڪٽر صاحب توهان ايتري قدر بي انصافي
ڇو ٿا ڪريو. يار به مري منهنجو ۽ پڪڙيو به مونکي ئي
ٿا. هيڏي وڏي شهر مان توهانکي ڪو به گنهگار نظر
ڪونه ٿو اچي مونکان سواءِ؟"

"نارو، وڌيڪ ڳالهائڻ جو ضرور ڪونه آهي. هيءُ
ته مکي صاحب جي عزت ڪري توکي ڪجهه ڪونه ٿو
چوان، نه ته هينئر ئي ڏينهن جا تارا ڏيکاري ڇڏيانءِ.
جلدي پنجن منٽن ۾ تيار ٿي اچ."

ناروءَ اندر وڃي زال کي ڪن ۾ ڪجهه چيو ۽ مٿي
ٻچيءَ ڏانهن اشارو پڻ ڪيائين. انسپيڪٽر دريءَ کان
سڀ ڪجهه ڏسي ورتو هو. اهڙي گنهگار کي ڀڳوان
به معاف نه ڪري سگهندو آهي. نارو جيڪڏهن ٻچيءَ
ڏانهن اشارو نه ڪري ها ته انسپيڪٽر کي شڪ ئي نه
پوي ها.

انسپيڪٽر مکي صاحب کي چيو ته، "ٿورو وقت
اندر ته هلجو. انسپيڪٽر اندر آيو. "نارو هن ٻچيءَ ۾

انسپيڪٽر پوليس وارن کي حڪم ڪيو ته سڄي گهر جي تلاشي ورتي وڃي. مکيءَ نفرت جي نگاهن سان ناروءَ ڪي ڏٺو. ناروءَ پنهنجون نظرون جهڪائي ڇڏيون هيون. ڄڻ هن گناهه جي قبوليت ڏئي ڇڏي هئائين. اڌ ڪلاڪ جي تلاشيءَ کان پوءِ به ڪجهه هٿ نه آيو ته ناروءَ جو جهڪيل سر مٿي کڄيو. مکي صاحب ڏانهن نهاري پڇڻ لڳو، "مکي صاحب آخر ڳالهه ڇا آهي؟"

مکيءَ کيس سڄيءَ حقيقت کان واقف ڪيو. اها حقيقت ٻڌي نارو اڃا رئڻ ۾ ڇٽڪيو. ورلاپ ڪري رئڻ لڳو. گهر وارا پڻ ناروءَ کي روئندو ڏسي پاڻ به روئندا رهيا. انسپيڪٽر خود پريشان ٿي ويو. ان وقت کيس به ڪا ڳالهه سمجهه ۾ نه پيئي اچي.

"انسپيڪٽر صاحب هاڻي توهانجو ڇا ويچار آهي؟" مکيءَ انسپيڪٽر ڏانهن نهاريندي پڇيو.

"مکي صاحب ڀلي ڪٿي ثبوت نه ملي سگهيو آهي مگر منهنجي دل تي چئي ته هن راز جي ڄاڻ ناروءَ کي ئي آهي."

مکيءَ ناروءَ کان پڇيو، "نارو توکي خبر آهي ته هيءَ ڪڌو ڪم ڪنهن ڪيو هوندو؟ يا نٿورام جي ڪنهن

ڪري دوست کي ڪٽنب سميت قتل ڪري ڇڏيائين، نارو دوستيءَ تي ڄڻ ڪارهن جو داغ ٿي پيو. نه ته دوست دوست جي واسطي جان به ڏيندو آهي. ليڪن ناروءَ دوست جي جان وٺي ڇڏي. تنهن ڪري لڳي ٿو ته قدرت واري به اصلي گنهگار کي سزا ڏيارڻ جي واسطي ئي، نٿو رام کي تيستين زنده رکيو، "نمڪ حرام نارو، تو هيءُ ڇا ڪيو؟" اهي نٿو رام جا آخرين لفظ هئا. انهن لفظن ئي ناروءَ کي سڄو سوڌو پڪڙائيو.

اڄ ناروءَ جي شنوائيءَ جي تاريخ آهي. ڪورٽ جي ٻاهران هزارين ماڻهو اچي گڏ ٿيا هئا. سڀئي ماڻهن اهو ئي ٻڌڻ ٿي چاهيو ته، "ڏسجي نارو پنهنجي صفائيءَ ۾ ڇا ٿو چوي."

جج صاحب پنهنجي چيمبر مان ٻاهر نڪري، ڪورٽ ۾ داخل ٿئي ٿو. سڀئي جج صاحب جي عزت ۾ اٿي بيهن ٿا. جج صاحب جيئن ئي پنهنجيءَ ڪرسيءَ تي ويٺو، تيئن هرڪو پنهنجي سيٽ تي ويهي رهيو. ٻئي ڪيس هلي چڪا هئا تنهن ڪانپوءِ ئي ناروءَ جو نالو پڪاريو ويو. نارو جنهن وقت پڃري ۾ اچي بيٺو، تنهن وقت سندس نظرون جهڪيل هيون. سندس سامهون گيتا آندي وئي. ناروءَ گيتا تي هٿ رکي قسم کاڌو ته جيڪي به چوندس سچ چوندس. جج

ڇا آهي؟"

اهو سوال ٻڌي نارو هراسجي ويو تڏهن هوندي به همٿ ٻڌي چيائين ته "سائين هن ۾ ته گهر جو پراڻو سامان رکيل آهي."

"هن پيٽيءَ جي سر ڇو ڪٽي اٿو؟" انسپيڪٽر سپاهين کان پڇيو.

"سر اسان جو ته پيٽيءَ ڏانهن ڌيان ئي ڪونه ويو آهي."

"چڱو متي وڃي جاچ ڪري اچو. سپاهي متي چڙهيا. ناروءَ جو جڻ ته خون ئي سڪي ويو. هن سمجهو ته هاڻي مان سڄي زندگي آرام سان ويهي کائيندس. ليڪن قدرت واري ڪيس اهو ڪاڌو هضم ڪرڻ نه ڏنو. نٿورام جا سڀئي زيور ۽ روڪڙ ان پيٽيءَ مان ئي نڪتا.

مکيءَ کي ته جڻ وشواس ئي نٿي آيو ته، نٿورام جو قاتل سندس جگري دوست نارو ئي هوندو. انسپيڪٽر ناروءَ جي هٿن ۾ هٿڪڙيون ۽ ڪمر ۾ رسي ٻڌي، ڪارو منهن ڪري، پنڌ شاهي بزار ۾ گهمايو. هشام ماڻهن جا هن جي پٺيان هئا. سڄي شهر ۾ خبر پئجي وئي ته نٿورام جو قاتل نارو ئي آهي. سڀني کي ناروءَ مان نفرت اچڻ لڳي ته ٿوريءَ لالچ جي

پڻ گنيئير ٿي ويو هو ۽ ناروءَ جو آواز پڻ ٿوري وقت جي واسطي بند ٿي ويو. آنسون اُگهندي ناروءَ وري چوڻ شروع ڪيو ته سرڪار، مونکي جڏهن جڏهن به پئسن جي ضرورت پوندي هئي ته نٿورام مونکي ڏيندو هو. ڪڏهن به پئسن ڏيڻ کان اِنڪار نه ڪيائين. ليڪن سندس ننڍي ڀاءُ منگت کي اِها ڳالهه نه وڻندي هئي. مگر مريادا جي خيال کان وڏي ڀاءُ کي وڌيڪ چئي نه سگهندو هو. منگت چئن جي برابر سگهارو مڙس آهي. هن جي هوندي ڪڏهين به سندن گهر جي چوري نه ٿي هئي. هڪ ڏينهن نٿورام کيس چيو ته "منگت! اَمان ۽ بابا جي اِڇا آهي ته تيرٿ ياترا ڪري اچون. هاڻي حياتيءَ تي ڀروسو به ڪونه آهي. اُنهن کي به تيرٿ ياترا ڪرائي اچ ۽ پنهنجن ٻارڙن کي پڻ زال سميت ياترا ڪرائي اچ." منگت ياترا تي ويل هئو. نٿورام جي ٻڍوڙي سون چانديءَ ۽ نوٽن سان ڀريل هئي. منهنجي اندر ۾ پاپ اچي واسو ڪيو. منگت جي هوندي، جگر نه ٿئي ها. نٿورام ٻن ٻارن ۽ زال سميت هئو. سوچيو هوم ته روالور ڏيکاري ٻڍوڙيءَ جو بار ڪجهه هلڪو ڪري ايندس. هيءُ روز روز بيڪارين وانگر نٿورام کان پئسا گهرڻ سو به ٺيڪ نٿو لڳي. اُن رات مون پاڻ کي اهڙي

صاحب ناروءَ کان ٻيهر اهو ئي سوال پڇيو، ”فوٽي نٿورام ۽ سندس ڪٽنبين جو ڪنهن قتل ڪيو؟ تنهن جي توکي ڄاڻ آهي؟“

”مِيءِ لارڊ اهو گناهه مون کان ئي ٿي ويو آهي.“

”تون پنهنجو هوش حواس سالم رکي ڳالهائين ٿو يا نه؟“ جج صاحب پڇيو.

”سرڪار مان سچ سچ چئي رهيو آهيان.“ ناروءَ جج صاحب ڏانهن نهاريندي چيو.

”قتل ڪرڻ جو ڪارڻ؟“

”حضور اها هڪ لنبي ڪهاڻي آهي. اجازت ڏيو ته ٻڌايان.“

جج صاحب کيس حقيقت ٻڌائڻ جي اجازت ڏني.

”سرڪار نٿورام منهنجو گهري ۾ گهرو دوست هوندو هو. اسين هڪ ٻئي کان ڪا به ڳالهه ڪو نه لڪائيندا هئاسين. قرب وچان نٿورام هميشه ڀاڪر پائي گڏبو هو. روٽيءَ کائڻ جو وقت ٿيندو هو، تڏهن به روٽيءَ کارائڻ کان سواءِ ڪين ڇڏيندو هو. سندس ٻارڙا پڻ مونکي عزت ڏيندا هئا. سندس زال مونکي ڏير سمان سمجهندي هئي. ائين چوندي چوندي ناروءَ جي نيڻن ۾ نير ڀرجي آيو. کيس اُن وقت ماضيءَ جون ڳالهيون ياد اچڻ لڳيون. سڄيءَ ڪورٽ جو وايومنڊل

منهنجي مٿان ڪو ڀوت سوار آهي. نه چاهيندي به منهنجي ريوالور جون گوليون ٺا، ٺا ڪري ٻاهر نڪرڻ لڳيون. سيٺ کي ڦٿڪندو ڏسي منهنجو هوش ئي گم ٿي ويو. مون هي ڇا ڪيو؟ پوءِ مان ڏاڍو پڇتائڻ لڳس. اچانڪ ٻلوءَ جي منهن مان نڪتو، "انڪل پاڻي". مان ڊوڙي پاڻي ڀري آيس. ليڪن پکي پڃري مان نڪري ويو. مون ٻلوءَ جي لاش مٿان ڏاڍو رنو هو. مونکي ياد آيو ته جنهن ڏينهن ٻلو ڄائو هو تنهن ڏينهن مان ڪيس گود ۾ کڻي ڏاڍو نچيو هوس. نئون وار منهنجي مٿان ۽ ٻلوءَ جي مٿان نوٽ ٿي گهوريا. منهنجي يار جي گود پري هئي. تنهن ئي ٻلوءَ جو قتل منهنجي هٿان...... ! ڀڳوان مون هي ڇا ڪيو؟

جيڪا ٻاڻي مونکي گرم گرم روٽي پنهنجن هٿڙن سان تيار ڪري کارائيندي هئي تنهن کي به مون ماري وڌو!

وچاري نياڻي ڪيڏي نه سباجهي هوندي هئي. مونکي ڀاڪر پائي ڪيڏو نه پيار ڪندي هئي. پنهنجن ننڍڙن هٿڙن سان مونکي ڪجهه نه ڪجهه کارائيندي رهندي هئي. اڄ هٿيا به منهنجي ئي هٿان ٿي. منهنجو يار به منهنجي ئي هٿان ڪسجي ويو!

نموني ۾ ڪيو جو مونکي ڪير سڃاڻي نه سگهي.
ٻنڪي مان به صرف ٻه اکيون نظر ٿي آيون. آڌي
رات جو وقت هو، روالور هٿ ۾ کڻي، اچي نٿورام
جو دروازو کڙڪايم. نٿورام جي اک کلي، "منگت
آهين ڇا؟" ننڊاکڙيل اکين سان هن اچي دروازو کوليو.
مان کيس روالور ڏيکاري گهر جي اندر داخل ٿيس.
روالور ڏسي نٿورام ڏڄي ويو. تجوڙي کولڻ جو کيس
اِشارو ڪيم. هن چابي هڻي تجوڙيءَ جو دروازو کوليو.
مون سون، چانديءَ ۽ نوٽن سان ٿيلهو ڀري ڇڏيو. مان
پنهنجي ڪاميابيءَ تي ڏاڍو خوش ٿيس. ليڪن پل ڀر
۾ ڇا ٿيڻو آهي، تنهنجي ڄاڻ ڪانه هيم. گهر جا سڀ
ڀاتي جاڳي پيا هئا. هراسيل اکڙين سان مون ڏانهن
نهارڻ لڳا. مان ٻوڙيان ٻيهر ڪري هلڻ لڳس. اچانڪ
مونکي ٿاٻو اچي ويو. مان ڪري پيس. منهنجو ٻُڪو
ڇڻ لهي ويو. نٿورام مونکي ڏسي وائڙو ٿي ويو.
سندس منهن مان نڪتو "اڙي نارو تون! هيءُ ناٽڪ
ڪرڻ ڪڏهن کان سکئين؟" اُنين ڇڏي هن مونکي
پنهنجن ٻانهن جو سهارو ڏيئي اچي اُٿاريو. "نارو، تو ته
اسانجو ساهه ئي ڪڍي ڇڏيو هو." گهر جا سڀئي ڀاتي
مون ڏانهن نهاري مشڪڻ لڳا. شرافت جي به ڪا
حد ٿيندي آهي. هن ويچارن کي ڪهڙي خبر ته

چاهيو. جوش ۾ اچي گهر کان ٻاهر نڪتس. سڌو تلاءَ ۾ وڃي ٽپو ڏنم. مونکي خود پاڻ تان ئي عجب ٿيڻ لڳو. مون مرڻ خاطر ئي تلاءُ ۾ ٽپو ڏنو هو، مگر ٽپي ڏيڻ کانپوءِ، مان جيئڻ خاطر تري رهيو هوس. ترندي ترندي اچي ڪناري جي ڏاڪڻ وٽ پهتس. ڪافي ٽائيم تائين ويٺو رهيس. ڏٺم ته صبح ٿيڻ وارو آهي. اچانڪ مندر جو پوڄاري ڀڳوان جو نالو جپيندو جپيندو، تلاءُ جي گهاٽ وٽ اچي سنان ڪرڻ لڳو. پوڄاري ڪيترو نه خوش آهي. ڪيڏي نه شانتي اٿس. مان سندس مشڪندڙ چهري مان ائين محسوس ڪرڻ لڳس. هڙئي حال ۾ مونکي ڀڳوان جي نالي جپڻ جو به اڌيڪار ڪونه آهي. ڪهڙي منهن سان ڀڳوان جو نالو جپيان؟ اُن وقت مان ائين سمجهڻ لڳس ته مون کان سواءِ، هتي جو هر ڪو انسان سکي آهي. ڪيتري وقت تائين ائين سوچيندو رهيس. آخر آلن ڪپڙن سان ئي پنهنجي گهر موٽي آيس. اُن وقت گهر جا سڀئي ڀاتي جاڳي رهيا هئا. منهنجو حال ڏسي سوالي نظرن سان، مون ڏانهن نهاريندا رهيا. مان سڌو پنهنجي ڪمري ۾ وڃي آلا ڪپڙا بدلائڻ لڳس. ”نهرن ڪٿي اچان؟“ منهنجي ڌرمپتنيءَ مونکي چيو، ”نه.“ مون صرف نه ۾ جواب ڏنو.

”ڀلا چانهه پيئندا؟“

هن منهنجي واسطي ڇا نه ڪيو! انهي بدلي مان
ڪري وڌس! ٿوريءَ لالچ جي ڪري مان پنهنجي
يار جو گهر برباد ڪري وڌس.... ! لڳين ڇٽي ڪنڌ
سان سر ٽڪرائڻ لڳو.

جج صاحب مان پنهنجي يار جي لاش مٿان ڪر
پيو هوس. مون پنهنجو به انت آڻڻ ٿي چاهيو. روالو
ڪنپٽي سر جي مٿان رکيم. صرف گولي هلائڻ جي دير
هئي. مگر اندر ۾ وڌل پاپ مونکي ائين ڪرڻ نه ڏن
پوءِ ته مان پنهنجي جان بچائي گهر کان ٻاهر نڪتس
ٻاهريون دروازو ڀيڪوڙي تيز قدمن سان هلندو رهيس
هلندي هلندي اچي پنهنجي گهر پهتس. گهر وارا سـ
گهريءَ ننڊ ۾ سمهيا پيا هئا. هنن کي ڪهڙي خبر
مان ڪهڙو خطرناڪ ڪم ڪري آيو آهيان. ٿياهو پڇتي
۾ لڪائي مان به وڃي پنهنجي بستري تي سمهيس
مگر نيڻن ۾ ننڊ ڪٿي!

”انڪل پاٽي.“ ٻبلوءَ جا ساڳيا ئي اکر، مونکي
بار ٽڙڪائيندا ٿي رهيا. تنهن ڪري منهنجي نيڻـن، مـ
نير وهندو ٿي رهيو. ڇا منهنجي زندگي هاڻي هـ
طرح ڪٽبي! ان وقت منهنجو سڄو سريو ڏکي رهـ
هو. مونکي خود پاڻ تان ئي نفرت اچڻ لڳي. هـ
جيئڻ کان ته موت بهتر آهي. مان ان وقت مرڻ تـ

”جج صاحب مان خوني آهيان، مان قاتل آهيان. مونکي ڦاسيءَ جي سزا ڏيو. بس، مونکي هينئر ئي ڦاسيءَ تي لٽڪايو وڃي.“

اهو بيان ٻڌي، سڄيءَ ڪورٽ ۾ سناٽو ڇانئجي ويو. ڪٽهڙي ۾ بيٺل نارو، مڇيءَ وانگر تڙڦندو ٿي رهيو. باقي جج صاحب کي فتوا ڏيڻي هئي. جج صاحب فتوا ڏيندي چيو ته، ”جوابدار ناروءَ جيڪو گناهه ڪيو آهي، تنهن گناهه لاءِ جوابدار کي ڦاسيءَ جي سزا ڏيڻ، گهٽ سزا آهي. تنهن ڪري مان جوابدار کي، جنم ٽيپ جي سزا ٿو ڏيان ته جيئن جوابدار ڪيل گناهه جي آگ ۾، ساري زندگي جلندو رهي.“

اها ججمينٽ ڏيئي جج صاحب، ڪورٽ مان اٿي پنهنجي چيمبر ۾ هليو ويو.

اها ججمينٽ ٻڌي نارو زار زار روئندو رهيو. پوليس وارا آيا، ناروءَ کي هٿڪڙيون هڻي پاڻ سان گڏ وٺي ويا. زندگيءَ ڀر روئڻ لاءِ.

——

"مونکي ڪجهه نه گهرجي." ٻانهن کان پڪڙي ڪيس پنهنجي ڪمري مان ٻاهر ڪڍيم. مان جوش ۾ سهڪندو سهڪندو پنهنجي بستري تي اچي سمهيس. "انڪل پاڻي." ٻبلوءَ جي صورت منهنجي اکين جي سامهون اچي بيٺي. "ٻبلو مان بدنصيب توکي پاڻيءَ جا ٻه ڍڪ به پياري نه سگهيس. مونکي معاف ڪج ٻبلو، مونکي معاف ڪج. ائين چئي مان زار زار روئڻ لڳس، چلائڻ لڳس. ايتري قدر جو مان زور زور سان واڪا ڪرڻ لڳس. منهنجي ماءُ ڊوڙندي اندر آئي." "نارو پٽ ڇو ٿو روئين؟ ڪهڙي تڪليف آهيئي!!" هن منهنجي مٿي تي هٿڙو گهمائيندي چيو.

آمان، آمان، چئي مان سندس گود ۾ ڪري پيس. منهنجي نيڻن مان نير وهڻ لڳو. آمان مونکي ڪٺي پنهنجي سيني سان لڳايو.

"نارو، ڇا پنهنجي دل جو حال ماءُ کي به نه ٻڌائيندين!"

مان پنهنجي ماءُ سان سچي حقيقت ڪرڻ وارو ئي هوس ته، هڪ ڪاري ٻلي اچي اڱڻ ۾ بيٺي. ڪاري ٻليءَ کي ڏسي منهنجي ڇاتي ڇڄي پيئي. اچانڪ اُن وقت مڪي صاحب جو سڏ ٿيو.

مونا جي رهڻي ڪهڻي، کاڌو پيتو، پهرڻ سڀ وڻيشي. ماءُ کان بلڪل اُبتڙ.

سندريءَ کي به بس هڪ ئي چنتا هئي ڌيءَ جي شاديءَ جي.

اجوڪي پوسٽ جي لفافن ۾ هڪ لفافو امريڪا مان آيو آهي. اهو ڪا وڏي ڳالهه ڪونهي. سندريءَ جا ڀائر ڀاڄايون امريڪا ۾ ئي رهندا آهن ۽ سندريءَ انهن کي مونا جي رشتي لاءِ ڇوڪرو ڳولهڻ جي پيشڪش پڻ ڪئي آهي. پهرين سندريءَ اهو لفافو کوليو. چٺي پڙهندي ئي هن جي چال ۾ ڦڙتي اچي وئي. لکيل هو ته دنيش هندستان ۾ شاديءَ لاءِ ڇوڪريون ڏسڻ اچي رهيو آهي. توهان وٽ اچي لهندو. مونا لاءِ دنيش تمام سٺو ساٿي ثابت ٿيندو جو هو پئسي ۽ تعليم ۾ تمام چڙهيل آهي.

لکيل هو ته هن جي کلي دل سان آءٌ پڪيءَ ڪچو ته ڪم ٿيهي وڃي. ان ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته مونا کي هو ضرور پسند ڪندو.

سندريءَ ٻن ٽن ڏينهن جي موڪل ورتي ۽ گهر جي ڏاهه ٺوهه ۾ لڳي وئي. ڏينهون ڏينهن گهر جا پڙدا مٽيا ويا، نوان ۽ قيمتي پڙدا لڳايا ويا. ميزن جا ميزپوش ۽ گلدستا پڻ مٽيا ويا. پلنگن تي جهاليدار چادرون وڇايون

سچو جيون ساٿي

ڪاليج جي پروفيسر سندري ڪلڪتي جي هڪ
عاليشان بنگلي ۾ پنهنجي ڌيءَ مونا سان رهندي آهي
عمر گذري اٿس پر هن تي وديشي نشو نه چڙهيو آهي
هندستاني ساڙهي ۽ سادو سودو جوڙو هن جي سادگي
۽ ڀارتيه سنسڪرتيءَ جي ساک ڏئي رهيا آهن.

ڪنهن وقت ۾ سندريءَ جو پتي نامي گرامي
واپارين مان هڪ هو پر ٻه سال اڳ هارٽ اٽيڪ ۾ ويند
رهيو. پئسو ته سندن پيڙهين لاءِ ڇڏي ويو آهي، پر پئس
انسان جي پورائي ته نٿو ڪري سگهي.

سندريءَ جي ڌيءَ جو نالو آهي مونيڪا پر پيا
سان سڀ چونس مونا. ڪافي حسين، پڙهيل ڳڙهيل
ماڊرن آهي پر وديشي تهذيب جي حامي آهي. سندري
گهڻيئي چاهيو ته مونا کي هندستاني تهذيب ۾ ٻڌي
رکان پر مونا کي ته پوري سنڌي به ڪونه اچي. پ
جنم کان انگريزي اسڪول ۾ تعليم وٺڻ سبب انگريزي
ئي هن جي ماتر ڀاشا ٿي وئي. لٽريچر ۾ ٻي اي
ڪري هاڻي ايم. اي. به انگريزيءَ ۾ ئي ڪري رهي
آهي.

أنيتا تہ مونا کان بلڪل اُبتڙ هئي. هن کي پنهنجي ماتر ڀاشا ڳالهائڻ ۾ شرم نہ ايندو هو. ڪٽ وار هن کي پسند نہ هئا ان ڪري ڊگها ۽ لنبا ڪارا وار چوٽيءَ جي روپ ۾ چيلهہ تي جهولي رهيا هئا. سنهڙا ڪپڙا هن کي پسند نہ هئا جن مان انگ پردرشن ٿئي. هن کي هندستاني لباس ڪڙتو ۽ ساڙهي ئي پسند هئا. ڪاڻن ۾ هوءَ هندستاني ڪاتا سنا ۽ سوادي ناهڻ چاٽندي هئي ۽ رسوئيءَ ۾ ڪم ڪرڻ هن جي 'هابي' هئي. سڀاءَ جي مٺڙ ۽ ڪم جي قدرس هئڻ ڪري ئي سندريءَ هن کي پاڻ وٽ گهرائي ورتو.

ڊينش کي وٺي جڏهن ڪار بنگلي ۾ داخل ٿي تہ انيتا نمستي ڪري ڊينش جو سواگت ڪيو. اُن وقت هڪ هلڪي مسڪان هن جي مکہ تي هئي ۽ هڪ ناري سُلڀ شرم جي سُرخائي اکين ۾ هئس. ڳالهائڻ ماکيءَ کان مٺو ۽ هندستاني ناريءَ جي لچڪ وارو هوس.

حال چال وٺڻ کان پوءِ ناشتي جو دور شروع ٿيو. انيتا ڊينش لاءِ ديسي ۽ ولايتي ٻنهي طرحن جي ناشتي جي تياري ڪرائي هئي. هڪ پاسي مکائيءَ جو پوپو، سڄي گيهہ جي خوشبوءِ وارو ۽ ڏهي، ٻئي پاسي ميٽ، برڊ ۽ ٽوسٽ.

ويون. ديوارن تي وڏيون شاهي پينٽنگس لڳايون ويون. غاليچن کي به ويڪيوم ڪلينر سان صاف ڪرائي چمڪايو ويو. شيشي جي الماريُن ۾ شو پيس چمڪائي رکيا ويا. مطلب ته گهر جي ڪايا پلٽ ڪئي وئي ٻن ڏينهن ۾.

گهر ۾ رسوئي ناهڻ لاءِ نوڪرياڻي ته هئي پر سٺا طعام ناهڻ لاءِ هوشيار ڪڪ جو به بندوبست ڪيو ويو. سڀ ڪم ڦڙتيءَ سان ٿي ويو.

صبوح جي فلائيٽ ۾ دنيش لهندو. ڪار جي به صاف صفائي ڪري چمڪايو ويو.

مونا جي خوشيءَ جو ته پار ئي نه هو. هن جي دل ۾ ته سندر سپنن جيڪو گهر ڪيو هو سي سڀ ٿيندا ٿي نظر آيا.

ان ۾ شڪ نه هو ته مونا حسين، نازڪ ۽ ماڊرن هئي. هن پنهنجا وار هيڪارُن بواءِ ڪٽ ڪرايا ۽ اسڪرٽ بلائوز پائي دنيش کي وٺڻ ماءُ سان ائروڊرام تي وئي. هن هلڪو ميڪ اپ ڪيو هو پر لپسٽڪ گهري لڳل هئس جيئن دنيش کي گهڻو لڀائي سگهي.

ان وچ ۾ سندريءَ پنهنجي ڀيڻ جي ڌيءَ انيتا کي جيڪا مونا سان گڏ ڪاليج ۾ پڙهندي هئي گهرائي ورتو. جيئن ته ڪم ڪار ۾ مدد ملي سگهي.

فلمن سان ٿي پيار آهي. هن هڪ سنجيدو فلمي گيت ڳايو. مونا انگلش گيت ڳايو. انيتا کي دنيش ڀڄن ڳائڻ جي فرمائش ڪئي. هن ميرا جو ڀڄن ڏاڍي سريلي طرز ۾ ڳايو. دنيش هن کي تمام ساراهيو.

شام جو سڀ فلم ڏسڻ ويا. دنيش هندستاني فلم ڏسڻ پسند ڪئي. مونا کي نه وڻيو پر من ماري سڄي دير ويٺي رهي. انيتا پڪچر انجاءِ ڪئي. گهر اچي روٽي کائي سڀ ٽهلڻ نڪري ويا. رستي تي دنيش چيو، "هندستان ۾ ناريءَ پنهنجي اها جڳهه نه ٺاهي آهي، جيتري ڌارين ۾ اُنهن ٺاهي آهي."

ان تي انيتا چيو، "مان نٿي مڃان. هتان جا طور طريقا پيا آهن پر سٺا آهن. اُتي ناري ڪيتري به فارورڊ ٿي وڃي پر فئملي لائيف انجاءِ نٿي ڪري. مائٽن ڪٽنب کي پڇن ڪونه. روز طلاق ۽ فئشن جي دوڙ ۾ ناري ٿي ته برباد ٿي آهي."

دنيش چيو، "تنهنجو سوچڻ ڪنهن حد تائين ٺيڪ آهي پر هندستاني پرش جي نظر ۾ ناري اُتي به پوڄيه آهي بشرطيڪ ناري به هندستاني سوچ اختيار ڪري."

انيتا - "اُتي جي هوا ئي اهڙي آهي جو ناريءَ جي سوچڻ جو طريقو مٽجي ٿو وڃي. اُتي دوست نه مٽاءِ

دنيش تہ ڏهي ٻڙو ڏسي هڪدم کائڻ کي جهٽي ويو ۽ پوءِ اُن کاڌي جي ساراهہ ڪندي چيائين - ”واه ڇا کاڌو آهي! ياني ڪنهن ٺاهيو آهي؟ دل ٿي ڪري اُن جا هٿ چمي وٺجن.“ هن سڌيءَ ۾ چيو. انيتا جا نيڻ شرم کان جهڪي ويا ۽ ڳلن تي شرم جي لالي ڇانئجي وئي.

هاڻي ناشتي کان پوءِ گهمڻ ۽ شاپنگ جو پروگرام رکيو ويو. مونا وري فئشنيبل ماڊرن ڊريس پاتي ۽ گهرو ميڪ اپ ڪيائين. انيتا سمپل ڪپڙن ۽ ميڪ اپ ۾ هئي تہ بہ من موهيندڙ ٿي لڳي. شاپنگ دنيش کي پنهنجي ٻارن پاڻن لاءِ ڪرڻي هئي. اُتي انڊين ڊريسون ۽ سوکڙيون پسند ڪيون وينديون آهن جيئن اسين هتي وديشي ڪپڙن ۽ سوکڙين کي پسند ڪندا آهيون.

دنيش ڏٺو تہ هن جي ۽ انيتا جي پسند ميل پئي کائي، مونا جي پسند ۾ وديشي جهلڪ وڌيڪ هئي.

لنچ ٽائيم اچي گهر پهتا. روٽي ٽيبل تي تيار هئي. سرهہ جو ساڳ، آلوءَ جا پراٺا، پنير جي ڀاڄي، ڪوفتا ۽ نان وغيره بہ هو. پر دنيش هندستاني کاڌو دل سان کاڌو.

کاڌي کان پوءِ ميوزڪ جي واري آئي. ڪير ڇا ڄاڻي، سوئي ڳائي. دنيش ڪي پراڻا گانا ۽ انڊين

به ڪاڙهي ڪونه ڄاڻندي هئي. هيڪاري ڪاڏي مان نقص ڪڍي ڪُڪ ڪري پئي جهاڙيندي هئي ته هن ۾ هيءَ ڪمي آهي. هن ۾ غرور هو ۽ نڪ تي سدا غصي جي جهلڪ نظر ايندي هئي. جڏهن ڪ انيتا جي چهري تي سدا هڪ قدرتي مسڪان پئي هن جو چهرو ٻهڪائيندي هئي.

مونا کي نه ساڙهي پائڻ ايندي هئي نه پسند هئي. گڏوگڏ ميرا ڪير هئي، رام جو آدرش راماڻ ۾ ڪهڙو آهي يا ڪرشن گيتا ۾ ڪهڙو اپديش ڏنو آهي؟ ان باري ۾ ڪاٻه ڄاڻ نه هئي نه ئي ڪڏهن هن ڄاڻڻ جي ڪوشش ئي ڪئي هئي. جڏهن ڪ انيتا خالي وقت ۾ ڌرمي پستڪ چاهه سان پڙهي انهن جا آدرش پاڻ تي لاڳو ڪندي هئي. هن کي پڙهڻ جو چاهه هو. مونا کي گهمڻ ۽ اوچي اڏڻ جو چاهه هو پر انيتا هن ڌرتيءَ تي رهي ئي سچائيءَ جي زندگيءَ کي جيئڻ جي چاهه رکندي هئي.

سڌريءَ پڻ ڀارتيه سنسڪرتيءَ جي حامي هئڻ سبب دنيش جي دل کي کينچي ورتو هو. پر مونا دنيش جي دل تي ڪوبه اثر نه ڇڏي سگهي.

مونا پندرهن ڏينهن ۾ 45 وڳا مٽيا هوندا ۽ دنيش کي طرح طرح سان پاڻ ڏانهن کينچڻ جي ڪوشش

۽ اُن ناريءَ کي دکيانوس چوندا. پوءِ ناريءَ جو لن ۾ ڪهڙو ڏوهه؟ چوندا آهن جهڙو ديس تهڙو ويس، جهڙو اَن تهڙو مَن. پوءِ ناريءَ ۾ هندستاني تهذيب رهي ڪٿان؟ مان ته اهڙي ناري يا پرش جي آزاديءَ جي خلاف آهيان جنهن سان فئملي ٽٽي ٿي، ڌرم نٿو رهي ۽ بزرگن کي ته ڪير پسند ئي نٿو ڪري.“

وچ ۾ سندريءَ ٽوڪيو، ”رات جا ٻارهان لڳا آهن هاڻي آرامي ٿيو.“

سڀ پنهنجي پنهنجي بستري تي آرامي ٿيا.

دنيش هڪ هفتي لاءِ آيو هو پر 15 ڏينهن رهي پيو. انهيءَ 15 ڏينهن ۾ هن مونا ۽ انيتا ۾ وديشي ۽ ديشيءَ جي جهلڪ ڏٺي.

مونا رنگين تتليءَ وانگر هئي. هوءَ سرير جي انگن جو پردرشن ڪرڻ جي ڪوشش ۾ رهندي هئي. پنهنجي سندرتا جو پورو پردرشن ڪندي هئي. جڏهن ڪ انيتا جي چنيءَ ۾ ڪڏهن ڪاٿي تاڻ کسڪي ويندي هئي ته هوءَ پهريان ٿي چنيءَ پاسي ڏسندي هئي ته ڪنهن ڏٺو ته ڪونه؟

ڪاڏا ۾ هندستاني سوادي ٿاهي چاهه سان هوءَ دنيش کي کارائيندي هئي. مونا ته هڪ ڪوپ چانهه

زلور چاهه سان پائي. هندستاني ڪلاڌا ٺاهڻ ۾ ماهر هجي ۽ هندستاني پتنيءَ وانگر پتيءَ کي ديوتا نه به مڃي ته برابر جو ساٿي ضرور مڃي. هوءَ وڏن جي عزت ڪري ۽ گڏيل ڪٽنب ۾ رهي سگهي. سپنن جي دنيا ۾ نه رهي ڌرتيءَ تي رهڻ واري هجي ۽ هن کي هندو ڌرم جي آدرش تي هلڻ لاءِ ڌرمي ڪتابن جو گيان هجي.

توهان پنهنجي سپتريءَ ۾ متين ڳڻن مان ڪو به ڳڻ نه ڏسندا. توهان ۾ ته هندستاني تهذيب جي پرمار آهي پر مونا ته ديش ۾ رهي به وديشي ٿي وئي آهي. ان ڪري مونا کي جيون ساٿي ٺاهڻ ۾ مان اسمرٿ آهيان. مونکي ان جو ڏک آهي.

مونکي ڪپي سادگي ۽ هندو سنسڪرتيءَ جي جهلڪ جيڪا توهان جي پتڻ جي ڌيءَ انيتا ۾ آهي. جيڪر انيتا منهنجي جيون ساٿي ٿيڻ قبول ڪري ۽ 'ها' ڪري ته منهنجو هندستان اچڻ سڦلو سمجهندس. مونکي اهڙي ئي سچي جيون ساٿيءَ جي ضرورت آهي. گهٽ وڌائيءَ لاءِ مونکي معاف ڪندا.

پيارن مان

دنيش

ڪئي. پر دنيش انهن ڇوڪرن مان نه هو ته هو اهو
ظاهر ڪري ته مونا هن کي پسند نه آهي. هن جي
وهنوار ۾ شاليئنتا هئي. هو گنڀير هو جو معاملو جيون
ساٿيءَ جو ۽ سڄي عمر جي نباهه جو هو.

آخر دنيش جي وڃڻ جو ڏينهن به اچي سهڙيو.
مونا ۽ سندريءَ کي دنيش جي 'ها' جو انتظار آهي.
پر دنيش مؤن آهي. ڪار ائرو ڊروم تي به اچي پهتي
آهي. ٻنهي جون نظرون دنيش جي 'ها' يا 'نه' جي
هڪ جهلڪ لاءِ هن جي منهن تي ڪتل آهن. پر دنيش
تڏهن، گنڀير لڳو پيو آهي.

هوائي جهاز اڏامڻ تائين به، هو ڪو جواب نٿو
ڏئي ۽ هليو ٿو وڃي.

پندرهن ڏينهن کان پوءِ سندريءَ جي هٿ ۾ هڪ
لفافو ٿو ملي. لکيل هو :—

ڀيڻ آنٽي،

مان هندستان ۾ جيون ساٿيءَ جي تلاش
۾ انڪري آيس جو مونکي هندستاني تهذيب واري
ڇوڪريءَ جي تلاش هئي. ماڊرن ۽ ويسٽرن رنگ ۾
ڍڪل تتليون ته مونکي هتي به گهڻيئي ٿي ملي سگهيون
پر مونکي کپي هڪ هندستاني ناري جنهن ۾ ناريءَ
جي شرم حياءَ جو ڍڪڻو هجي. هوءَ هندستاني ڪپڙا ۽

پڪچر ڏسڻ ٿا وڃون، نون بجي اچي وينداسين توهان خيال نه ڪجو.”

پر پنڪي اوڏ ڏئي ٻاهر نڪري وئي.

پنڪيءَ جي ان سندر، موهيندڙ روپ تي ئي رتن فدا ٿي ويو هو. پنڪي ننڍپڻ کان گلاب جي رنگت واري هئي ان ڪري ئي هن جو نالو پنڪي ئي رکيو ويو هو. هاڻي شادي ڪئي سال کن مس ٿيو اٿن.

هونئن ته رتن به ٺاهوڪو جوان آهي، انجنيئر آهي پر هن جو گهر ۽ اُن جا سڀ ڀاتي سادا سودا آهن. هنن کي ٺمب ڦوندا اچن ئي ڪونه.

رتن جو پيءُ به انجنيئر هو، پر هو ايماندار ۽ محنت ڪش. ڪڏهن به رشوت نه ورتائين ان ڪري عاليشان محل نه اَڏائي سگهيو. هن جي پٽ ۾ به اُهي ئي گڻ شامل آهن.

پنڪي خاصي امير گهراڻي مان آئي آهي. شروع کان ڪانوينٽ جي هاسٽل ۾ رهي گريجوئيٽ ٿي آهي. هيڏانهن امتحان ڏنئين هوڏانهن شادي ٿي ويس.

شاديءَ جا ڇهه اٺ مهينا ته هئي مون. سير سپاٽن ۾ ئي نڪري ويا. پر پوءِ رتن کي خبر پئي ته پنڪي ته تئي تي ڦلڪو وجهڻ به ڪونه ڄاڻي. مشين سان ڦاٽل

پيار جو احساس

آفيس مان موٽندي ئي رتن پنڪيءَ کي چيو - ”ڊارلنگ! اڄ پڪچر جون ٽڪيٽون وٺي آيو آهيان، تون جلدي چانهه پي تيار ٿي. ڇهين بجي گهران نڪرڻو آهي.

پنڪيءَ کي تيار ٿيڻ ۾ پورو ڪلاڪ لڳو. جڏهن هوءَ تيار ٿي رتن جي سامهون اچي بيٺي ته هو کيس ڏسندو ئي رهيو. کيس لڳو جڻ ڪا حور اندر لوڪ مان هن پرٿويءَ تي لهي آئي آهي.

هن جو چندرما سمان چهرو، هرڻيءَ جهڙا نماڻا نيڻ، گلاب جي گلن تان ورتل ڳلن تي لالي، چپ لپسٽڪ سان ڳاڙها ٿيل ۽ هن جو ستارن سان ڳاڙها ٿيل ۽ هن جو ستارن سان سجيل نيري ساڙهيءَ ۾ سينگاريل سونهري سرير.

رتن سندس حسن کي هڪ ٽڪ ڏسندو ئي رهيو. پوءِ هن جي ڪلهي تي هٿ رکي هلڻ جو اشارو ڪندو ڪمري کان ٻاهر نڪتو. رتن جي ماءُ در تي ڇڏڻ آئي. رتن ماءُ کي پيري پئي چيو - ”ممي! اسين

ڏينهن رتن آفيس مان آيو تہ ڏسي ٻنڪي ڪمري ۾ ڪونهي. هو پڇڻ ماءُ جي ڪمري ۾ ويو تہ ماڻس اُتي رسوئيءَ ۾ آئي. چانهہ جا ٻہ ڪوپ ناهي هڪ رتن کي ڏنائين ٻيو پاڻ کڻي ٻيڻ ويٺي.

رتن پڇيس - "ممي ! ٻنڪي ڪيڏانهن وئي آهي؟"

ممي سهج سڀاءَ چيس، "هوءَ تہ صبوح کان نڪتي آهي، ٻڌائي تہ وڃي ڪونہ."

رتن جي ماءُ جي آواز ۾ هڪ درد ۽ نراسا هئي. رتن ڇتائي ماءُ جي منهن ڏانهن نهاريو تہ منهن ڪومايل ۽ اکيون ڳريون ڏسي ڏجي ويو. ڇتائي ڏسي تہ چهرو زرد لڳو پيو اٿس. ماءُ جي مٿي تي هٿ رکندي چيائين، "ممي ڇا توهان جي تبيعت ٺيڪ ڪونهي؟"

ميءَ چيو - "نہ نہ مان تہ بلڪل ٺيڪ آهيان."

رتن چيو - "ممي ! توهان کي تہ مچ بخار لڳو پيو آهي. اهڙي ۾ توهان گهر جو سڄو ڪم پيا ڪيو ٻنڪي ٻہ توهان کي اڪيلو ڇڏي وئي آهي؟"

ميءَ چيو - "اِ نہ مان ڪا گوري وٺندس تہ ٺيڪ ٿي وينديس. چنتا جي ڪا ڳالهہ ڪونهي."

رتن ماءُ کي ٻانهن کان وٺي سندس ڪمري ڏانهن وٺي وڃي بستري تي ليٽايو. پاڻ ڊاڪٽر کي وٺڻ لاءِ ٻاهر نڪري ويو.

جو ٻوڙو ڏيڻ ته ڏٺو پر هٿ سان به ٻوڙو هڻڻ ڪونه
اچيس.

چوندا آهن شاديءَ وقت ته ڇم ڏنو ويندو آهي
پر پوءِ ڏنو ويندو آهي ڪم.

گهر ۾ ٻنهي ٻارن سڀ اچان رتن جي ٻيدي ماءُ
سنڀالي. پنڪيءَ کي بس صبوح کان وٺي شام تائين
سينگار، ڏينهن ۾ ٻي ويسا مٽڻ، انگريزي مگزنون ۽
ناول پڙهڻ، انگلش گانن جي ٽيپ وڄائڻ مان ئي
فرصت ڪونه ملندي هئي.

رتن جي آفيس وڃڻ کان پوءِ يا ته هوءَ ڪو ناول
کڻي پنهنجي ڪمري ۾ لنڊ تي وٺي رهندي هئي
يا سٽر سپائي ۽ شاپنگ لاءِ نڪري ويندي هئي روٽي
کائي منجهند جو آرام سان سمهي پوندي هئي ۽ شام
جو وري رتن سان سٽر، پڪچر، پارڪ، ڪلب يا
شاپنگ جي چڪر تي نڪري ويندي هئي.

رتن جي ماءُ وقت تي روٽي ٽيبل تي لڳائي پوءِ
ٻنهن کي سڏ ڪري ته هوءَ روٽي پڙهه سان اچي کائي.
پنڪي کائي وري ڪمري ڏانهن رخ ڪري. نڪو گهر
گرهستيءَ جي چنتا نڪو ڪنهن جي دکـ سکـ جو
خيال.

پر سڀ ڏينهن به هڪ جهڙا نه ٿيندا آهن. اُن

رتن هوٽل تان ٽفن ۾ روٽي وٺي آيو، تڏهن ٻنهي کاڌي.

رتن سڄي رات ماءُ جي پلنگ وٽ ڪرسي وجهي ويٺو رهيو. هر ڇهن ڪلاڪن تي ڪيپسول ڏيندو رهيو. سڄي رات اکين ۾ ڪاٽي ڇڏيائين. پر ٻنهي کي اوڏو به نه آئي.

چار ڏينهن رتن جاڳي ڪاٽيا. پنجين ڏينهن هن پنهنجي پرنسپل پڻ کي تار ڪري گهرائي ورتو. ڀلا هو اڪيلو گهڻا ڏينهن جاڳي؟ ۽ آفيس مان موڪل وٺي؟

آشا اچي گهر ۽ ماءُ جي ذميواري سنڀالي تڏهن رتن ٿڌو ساهه کنيو.

قدرت اهڙي جو ڪم ڪندڙ نوڪرياڻيءَ کي به هيٺڙ ڻي بيمار ٿيڻو هو. پر آشا بلڪل دل نه لاٿي. هوءَ تمام ڦڙتيلي ۽ هر ڪم ۾ هوشيار هئي. باسڻ ماڻ کان وٺي جهاڙو پوچو ڪرڻ ۽ مريض جي سار سنڀال سان گڏ روٽي ناهڻ ۾ به هٻڪ نه ڪيائين. ڪم ڪار کان سواءِ به هن ۾ ٻيا گڻ به تمام هئا. هوءَ تمام گهڻي ڪلهڪ، ملنسار ۽ سڀني جو من موهيندڙ هئي. هن کي خبر هئي ته ٻنڪيءَ کي رسوئي گهر کان پرهيز آهي، ان ڪري اڪيلي هوءَ به ماءُ وانگر ڪم ۾ لڳي پئي هوندي هئي. آشا خود ڪانوينٽ ايجوڪيٽيڊ هئي ۽

ڊاڪٽر اچي چڪاس ڪئي. چيائين - "بخار تہ ڪافي ڏينهن کان ٿو لڳي ۽ هاڻي ٽائيفائڊ جو روپ اچي ورتو اٿائين. مريض کي آرام جي تمام گھڻي ضرورت آهي." ان وچ ۾ تہ رتن جي ماءُ جي حالت هيڪاري خراب ٿي وئي، بخار وڌڻ ڪري بيهوشيءَ جي حالت اچي ٿيس.

ڊاڪٽر دوائون لکي هليو ويو.

پنڪي لڏندي لمندي هٿن ۾ ڪجھ بنڊل سنڀاليندي 8 بجي رات جو گھر پهتي. سڌي پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي. ڪپڙا مٽائي انگريزي گانن جي ٽيپ لڳائي ٻڌڻ لڳي.

رتن دوائون وٺي موٽيو تہ سڌو ماءُ جي ڪمري ۾ هليو ويو. جڏهن پندرهن منٽن تائين بہ ڪونہ نڪتو تہ پنڪيءَ کي عجب لڳو، هو تہ سڌو سڌ ڪندو پنڪيءَ وٽ ئي ايندو آهي، اڄ ڇو دير لڳائي اٿس ؟ سوچيندي هوءَ سس جي ڪمري ۾ هلي وئي. ڏسي تہ هوءَ بستري تي ليٽي پئي آهي.

پنڪيءَ رتن کان پڇيو - "ڇا بخار ٿي پيو اٿن؟"

رتن چيو - "ها."

پنڪي اهڙو ٻڌي بہ اٿي ترسي ڪونہ ۽ پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي.

جيڪر تنهنجي ماءُ بيمار ٿئي ته ڇا تون هن جي
يوا نه ڪندين؟ ته پوءِ سس جي شيوا ڪرڻ ۾
ڪڇڙو اهم آهي؟"

هن بي رخيءَ سان رتن کي جواب ڏنو - "اسان
ي گهر ۾ ايترا نوڪر نوڪرياڻيون آهن جو اسان
ي ته ڪڏهن ڪم کي هٿ لائڻ جي ضرورت ئي
ڪونه پوي. بيمار جي سار سنڀال به اهي ئي لهن
ونڪان ته راس جو جاڳڻ ٿئي ئي ڪونه.

رتن مٺو پٽي رهجي ويو.

هڪ صبوح آفيس وڃڻ لاءِ جيئن ڪٽي شرٽ پائي
ڏسي سڄو ڪاهو اڌڙيو پيو آهي.

مجبور ٿي بي شرٽ کڻيائين ته ان جو ڪيسو اڌڙيو
و هئو. تنهن جي پوليس خراب ٿي وئي هئي. تڏهن
ڪري ڇيائين - "پنڪي! تون سڄو ڏينهن وهندي
ئين پر هڪ ٽوپو نٽي ڏئي سگهين؟

پنڪي تڪرار جي موڊ ۾ چوڻ لڳي - "نه، مولڪي
ونه اچي ٽوپو ڏيڻ، جيڪر توهان کي گهر جو ئي
م ڪرائڻو هو ته ٽوپا ڏيارڻا هئا ته مون جهڙي
انو يسٽ ايڊيوڪيٽيڊ ڇوڪريءَ سان شادي نه ڪيو
ن، ڪنهن اڻ پڙهيل سان شادي ڪيو هان."

ائين چئي پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي. ٽوري

انگلش ميڊيم سان گريجوئيٽ هئي پر هن کي ا
ڳالهه جو گهمنڊ نه هو.

صبوح ٿيندي چانهه ٺاهي - "چانهه گرم - چان
گرم" جا هوڪا ڏيندي پاڻ ڀاڄائيءَ کي ڪمري
چانهه ڏئي ايندي هئي.

وري نوين بجي ناشتو ٽيبل تي تيار ڪري چوند
هئي - "اچو پرڀوءَ جا پيارا ناشتو اچي ڪيو."

منجهند جو ته نراڙ ڀاڄائي پئي روٽيءَ جي ٽيب
تي هونديون هيون.

آشا ماءُ لاءِ ڪڏهن موسميءَ جو جوس ڪڍندي
ته ڪڏهن ٽماٽي جو سوپ ٺاهيندي، ڪڏهن د
ڏيندي ڪڏهن پاڻي اوٻاري ٺاري ماءُ لاءِ چاڻ
رکندي نظر ايندي هئي. پر هن جي پيشانيءَ تـ
گهنج به نه هو. رات به هوءَ ماءُ جي شيوا ۾ جاڳ
گذاريندي هئي ته به هر وقت گلاب جي گل وانگ
پئي ٽڙندي هئي. ڪڏهن ڪو قصو تہ ڪڏهـ
ڀاڄائيءَ کي ڇهڻو ٻڌائي پئي کلائيندي هئي.

آخر آشا جي شيوائن رنگ ڪيو. سندس ماءُ ج
ٻخار لهي ويو پر هوءَ بيحد ڪمزور ٿي وئي هئي.

رتن ٻمڪيءَ جي ايڏي بيرخي ڏسي اڄ ڪلهـ
من ئي من ۾ هن کان خفا رهڻ لڳو هو. هن چيس

پنڪي پاڻ کي ٺيڪ ٿي سمجهي. اک کڻي نهاري ته هڪ پاسي رتن ۽ ٻئي پاسي آشا هن جي اک کلڻ جو انتظار ڪري رهيا آهن. رتن جي ڏاڙهي وڌيل ۽ منهن چنتا سان پيلو لڳو پيو آهي. آشا به ٿڪل ۽ غمگين ٿي لڳي.

پنڪيءَ کي جاڳندو ڏسي آشا کلندي چيو - "ته پوءِ اچي چانهه گرم ؟"

چانهه پيئندي پنڪيءَ جي اکين مان ڳوڙها وهڻ لڳا، "ڊيڊي مونکي معاف ڪندا." رتن ڏانهن به ياچنا ڀري نگاهن سان نهارڻ لڳي. چيائين - "برابر آهي ته دک ۾ پنهنجن جي پيار جو اسپرش اڌ دک دور ڪري ڇڏي. ان پيار جي اسپرش سان ڪيڏو نه آساس ٿو اچي. اوترو نوڪرن سان ڪٿي ايندو ؟"

ايتري ۾ سسٽر ڪير جو گلاس کڻي آئي - "هان پٽ ڪير پيءُ." چئي هن جي مٿي تي پيار جو هٿڙو گهمائڻ لڳي.

پيار ڀريا ٻول ۽ پيار جو ڇهاءُ پائي پنڪي گد گد ٿي سس جي ٻاڪر ۾ سمائجي ويئي. هن جي من ۾ پيار جو احساس ڇوليون مارڻ لڳو.

ڏيو ۽ سومت کيس هٿ ۾ کڻي ٻاهر نڪتي.

رتن لان وڃي آفيس ۾ هليو ويو.

آشا اهو رنگ ڏٺو ته هن جي هٿ مان سونڪيس ڦري ڪمري ۾ رکي آئي. پيار سان چيائينس - "پاپي! توهان هي ڇا ٿا ڪيو؟ توهان کي ائين نه ڪرڻ گهرجي. شاديءَ کان پوءِ ساهرو گهر ئي پنهنجو آهي. سس ماءُ جو روپ ۽ اڙاڻ پيءُ جو روپ آهن. عورت جي، هڪ ڏاڍي گهر کان ٻاهر پير رکڻ کان پوءِ وري انهيءَ چانئٺ تي نه چڙهي سگهندي."

ائين چئي پاڪر ٻائي ٻڪيءَ کي ڪمري ۾ وٺي وئي. چيائين - "مان ته ننڍي ٿي توهان کي پڇي اپديش ڪيان. ڇي ڇي!" ۽ ڪلهي ڀاڃائيءَ کي ڪتڪتائي ڪري ٻارن وانگر کلائڻ لڳي. آشا هڪ گهر مان ٻه گهر ٽٽندا بچائي ورتا.

اتفاق سان انهيءَ ئي رات ٻڪيءَ کي اچي بخار ٿيو. رات جو وڌندو ويس ۽ هوءَ بخار ۾ ورلڻ لڳي.

رتن ڊاڪٽر کي وٺي آيو. ٽرت ٻڪيءَ جو علاج ڪرايو ويو. سڄي رات آشا ۽ رتن ويٺي ٻڪيءَ جي مٿي تي پٽيون رکيون، دوائون ڏنيون. رتن جي ماءُ ته ٻنهي جو هيءُ حال ڏسي پنهنجو ڏک ئي ڀلجي وئي.

ٽن ڏينهن کان پوءِ ٻڪيءَ کي هوش آيو. اڄ

آهي، تون به لاپرواهي نه ڪج. وڌيڪ تون سمجهدار آهين.“

هيما جڻ عرش تان فرش تي ڪري. هن ته مٿو ڦرڻ ٿوري دير جي ڪمزوري تي سمجهي پر هيءُ ته سلسلو ئي پيڙو ٿي لڳو. ۽ پوءِ جڏهن هن کي خبر پيئي ته واسو گهڻي وقت کان بيمار آهي. ان ڪري ته ٿي تو سگهي شادي ڪرڻ سان ٺيڪ ٿي وڃي، هن جي شادي ڪرائي وئي آهي. هيما جي من ۾ ڪئين سوال اڀري آيا ته ڇا واسوءَ جي بيماري هن کان لڪائي وئي آهي؟ ڇا هن سان دوکو ڪيو ويو آهي؟ هڪ بيمار جي سيوا لاءِ ته هيءُ سڀ نه ڪيو ويو آهي؟ اهي ڳالهيون سوچي هن جو مٿو ٿي چڪرائڻ لڳو.

ويس تياڳي هن سادا ڪپڙا پاتا ۽ پتيءَ جي سيوا ۾ جنبي وئي. هن جو وشواس هو ته هن جي پتورتائيءَ سان ئي واسو جلد ٺيڪ ٿي ويندو ۽ هن جا سپنا ساڪار ٿي ويندا. هوءَ بنا ڪنهن شڪوي شڪايت جي ماٺ ميٺ ۾ واسوءَ جي تن، من، ڌن سان سيوا ڪندي رهي.

پر ’مرض ويو وڌندو جيئن جيئن دوا ٿي.‘ واري ڳالهه ڪارگر ٿي.

سپنا سچ ٿي ويا

هيما ڪنوار بڻجي جڏهن ڏينهن ساهري گهر آئي، هن جي من ۾ ڪئين جذبا جاڳي اٿيا هئا. هن جيڪي ڪنواري سپنا ڏٺا هئا اهي سچ ٿي رهيا هئا. هوءَ به ڪنهن راجا جي راڻي بڻجي ڪنهن جي دل تي راڄ ڪندي. هن جو به هڪڙو ننڍڙو گهر هوندو، جنهن ۾ هن جو حڪم هلندو. رسڻ پرچائڻ جو سلسلو هلندو.

پر هيما جا سپنا ته چانئٺ اورانگهڻ وقت ئي چڪناچور ٿي ويا هئا. چانئٺ تي ئي واسوءَ کي چڪر اچي ويا هئا ۽ هن کي يار دوست هوا ڪرڻ لڳا ۽ سهارو ڏيئي پلنگ تي ليٽائي ڇڏيائون. هيما ته هن کي ٿڪاوٽ جو ڪارڻ سمجهي گنڀيرتا سان نه ورتو. سس کي پيري پئي جڏهن پاڪر ۾ ڀريائين ته سس آسيس ڪيس – "سدا سهاڳڻ رهين." گڏ ئي ڪن ۾ چئي ڇڏيائينس، "هيما، واسوءَ جي طبيعت ڪجھ ٺيڪ نه آهي، ڊاڪٽر هن کي آرام ڪرڻ جي هدايت ڪئي

سڄو ڏينھن پيئي ڪندي ھئي ۽ رات جو ٿڪجي پئجي رھندي ھئي. پلا ھن جو دک، سور ٻڌڻ وارو ھئو ئي ڪير؟ ڪير ڪونه ھو جيڪو ھمدردي يا پيار جا ٻه اکر به ھن سان ڳالھائي.

ھيما اسڪول جي شڪشا پاڻي اچان نڪتي مس ته ماميءَ پنھنجي مٽي جو ٻوجو لاھڻ لاءِ ھن کي مريض واسوءَ سان پرڻائي ڇڏيو. ھيما ڏھن سالن ۾ ئي اناٿ ٿي وئي ھئي. مامو مامي وٽ ئي وڏس ۽ جيئن تيئن پلجي ھوءَ وڏي ٿي. اڇا ھوندي به ھوءَ ڪاليج ۾ نه وڃي سگھي. نه ئي شاديءَ بابت ھن کان ڪا راءِ ئي گھري وئي. اڄ ھوءَ پنھنجي پير تي بيھڻ لائق به نه ھئي. بس گھر جي چار ديواري ۽ ھن جي سس اھا ئي ھن جي سيما ھئي.

وقت گذرندو ويو. ماءُ به پت جو دک پلجڻ لاءِ ستسنگ ۾ يا پاڙي ۾ ساھيڙين وٽ وڃي ڪجھ وقت ويھي پنھنجي من جي ڳالھه ڪنھن سان اوري ايندي ھئي پر ھيما ته اندر ئي اندر ۾ پئي ڳرندي ھئي.

ٻه سال لائين ئي نڪري ويا. وقت گذرندي کھڙي ٿي دير لڳي.

ھڪ ڏينھن ڪال بيل وڄڻ تي جيئن ئي ھن در کوليو ته ھڪ اڻتوڻ پت جينٽلمين، گورو چٽو، ڏاھو ڪن

پورا ٻه سال گذري ويا پر واسوءَ پلنگ نه ڇڏيو. مرض آهستي آهستي هن جي سرير کي لڪڙيءَ ۾ اڏوهيءَ وانگر ويو خالي ڪندو ۽ آخر اهو ٻه ڏينهن آيو جو واسو هيما کي هميشه لاءِ ڇڏي هليو ويو.

هيما جي مٿي تي جيڪو نالي ماتر سيندور ۽ تلڪ هو سو به ڪسجي ويو. وڌاتا جي ليک کي ڀلا ڪير ٿو ميٽي سگهي. سڀني اهو چئي هن کان رخصت ورتي. پر هيما هئي جو قاتل اکين سان بس آسمان ۾ ئي پئي نهاريندي هئي. هن جا سپنا جيڪي هن وري ٻـ واسوءَ لاءِ سهيڙي رکيا هئا شيشي جي پيالي وانگر هڪ ئي ٺوڪر ۾ چور چور ٿي ويا هئا. اٻرو ئي هجي هان ته به ٺيڪ هو. پر سسٽس ته هن کي سڀني جي سامهون پئي ذليل ڪندي هئي. چئي - "هن جا اهڙا پير پيا جو منهنجو پٽ کٽ تان ئي ڪونه اٿيو. ڏائڻ کائي وئي مڙس کي. اهڙي نياڳي نونهن ملي مونکي."

هن جي شيوائن ۽ تياڳ جي ساراهه ڪرڻ ته ٺهيو پر هر ڳالهه ۾ طعنا ڏئي هن جو جگر جلائي ڇڏيندي هئي.

هيما ايڪانت ۾ ويٺي رت جا ڳوڙها ڳاڙيندي هئي. هن جو ويس اڇو ٿي ويو. سڀئي گهر جو ڪم

توهان ته اجايو ٿا هن تي ڏوهه هڻو، واسو ته سالن کان بيمار هو، توهان کي ته هن جي شادي ئي نه ڪرائڻ گهربي هئي. الٽو توهان هن بيقصور کي ٿا ڏوهه ڏيو. مان ته سوچي به نٿو سگهان ته هن شادي ڪرڻ سان هن کي ڪهڙو سک مليو؟ هن جا ته ٻئي جهان ويا."

هيما رسوئيءَ ۾ سڀ ٻڌي رهي هئي. منوهر پهريون انسان هو جنهن هن جي دک کي محسوس ڪيو هو. اڄ تائين ڪنهن به هن کي ٻه اکر همدرديءَ جا ڪونه چيا هئا. هيما ساڙهيءَ جي پلوءَ سان ڳوڙها اگهڻ لڳي.

اهو ته قدرتي نيم آهي ته جڏهن ڪير دکي انسان سان همدردي ڏيکاريندو آهي ته ازخود من ڀرجي ايندو آهي. دک ڳوڙهن ذريعي ٻاهر نڪري ويندو آهي. هيما من ئي من ۾ منوهر کي ڌنيواد ڏيڻ لڳي.

روز منوهر ڏسندو هو ته هيما جي رهڻي ڪيڏي نه سادي آهي. سڄو ڏينهن ٻانهيءَ وانگر پئي وهي ته به منهن ۾ زبان نڪو شڪوا نه شڪايت.

وقت تي ناشتو، روٽي، چانهه وغيره جو ڌيان هيما ئي رکندي هئي. مجال جو چوڪ ٿي وڃيس.

ڪپڙن ۾ هن جي سامهون بيٺو هو. ٻنهي جون نظرون چار ٿيون ٿيو هيما ته هن کي سڃاڻندي به ڪو نه هئي. پاسيري ٿي هن کي اندر اچڻ لاءِ جاءِ ڏنائين.

ايندي ئي هو هيما جي سس کي پيري پيو ته هيما جي سس هن کي ڀاڪر ۾ ڀري ڪٺي چنڊايو. ٻئي واسوءَ جي ياد ڪري روئڻ لڳا. واسو ۽ منوهر ٻئي گڏ پڙهيا هئا پر پوءِ منوهر وظيفو ملڻ سبب امريڪا هليو ويو ۽ هاڻي انجنيئر ٿي هت آيو آهي جيئن ڪو ڪم چالو ڪري. منوهر واسوءَ جي سڳي چاچي جو پٽ آهي. جنهن وقت واسوءَ جو انتقال ٿيو اُن وقت هو امريڪا ۾ هو. هن وقت سوديش ايندي ئي چاچيءَ وٽ هليو آيو هو.

هيما چانهه ناشتو کڻي آئي ته غور سان منوهر هيما جي منهن ڏانهن نهاريو. سسڻس چاڻ ڪرائيندي چيو، "هيءَ اٿئي واسوءَ جي زال هيما."

ان تي منوهر چيو، "واهه چاچي تو نهن ته چنڊ جو ٽڪر ڳولهي اٿئي."

سسڻس منهن تي گهنج آڻيندي چيو، "چنڊ ٿي ته ڇا؟ قسمت ۾ ته ڪارهن ئي لکيل اٿس. ايندي ئي منهنجي واسوءَ کي کائي وئي." ۽ پوءِ هوءَ روئڻ لڳي. هن کي چپ ڪرائيندي منوهر چيو، "چاچي،

چاچي – "تون ته ولائت مان ڇا ٿي آيو آهين ناستڪ ٿي آيو آهين. سوامي جن تي چٿرون پيو ڪرين. شاسترن ۾ وڌوائن کي من ۽ سرير کي وس ڪرڻ جو وڌان آهي."

منوهر – "ته ڇٽهو وڌوائن ۾ جان ڪونهي، اهي بيجان آهن. چاچي اڄ جي زماني ۾ ته وڌوائون وري شادي ڪري گهر سنسار وسائي ٿيون سگهن، اهڙا قانون به نڪتا آهن. باهرين ملڪن ۾ ته وڌوائون ٻئي ڏينهن شادي ڪري وٺنديون آهن پر به پنهنجي ملڪ ۾ به هاڻي بمبئي جهڙي وڏن شهرن ۾ اها ڳالهه عام ٿي وئي آهي."

چاچي – "هل، وڏو آيو آهين مون سان بحث ڪرڻ وارو. اسان جا ريتيون رواج باهرين ملڪن جهڙا نه آهن. هتي وڌوا کي وري شادي ڪرڻ جو حق نه آهي. تو جهڙا ولائتي به چار اچي ويا ته هتان جون ريتيون ئي بگڙي وينديون."

منوهر – "ڀلا ننڍي عمر ۾ ڪير وڌوا ٿي وڃي ته انکي وري شادي ڪرڻ جو حق ڇو نه آهي؟ هيما کي به پورو حق آهي ته هوءَ وري شادي ڪري پنهنجو گهر وسائي. جيڪو سکه هوءَ هتي نه وٺي سگهي اهو اتي وٺي سگهي."

اڇن ڪپڙن مان تنهن تي هڪ ڏينهن هيما هلڪڙي نيري رنگ جي ساڙهي ڪڍي پاتي. ڏسندي ئي سيٺس ته مٿو ڦرڻ لڳي. ڏيڻ لڳس، ”هاءِ هن زماني ۾ وڏ وائن کي ڀي فئشن لڳو آهي. ڪلهوڪي ستسنگ ۾ سوامي جن چون پيا ته وڏ وا ۽ جوڳيءَ ٻنهي جو جيون مکڻ جي شيخ ڀڄائڻ آهي. ٻنهي کي سنساري چمڪ کان ۽ ڳالهين کان پاسو ڪري من کي قابو ڪرڻ گهرجي ۽ هيءَ آهي جو اڄ رنگين ساڙهي پائي الائي ڪنهن کي ٿي ڏيکارڻ چاهي؟“

هيما ٻڌندي ئي ڪپڙا مٽڻ هلي وئي. منوهر اهو سڀ ناٽڪ ويٺي ڏٺو. هن کان سٺو نه ويو. چيائين، ”چاچي، توهان ته ڪوهه جي ڏيڏر وانگر اڃان اتي ئي پيا آهيو. ٿورو وڏي تلاءَ ۾ نڪري ڏسو ته اکيون کلنءُ. د نيا ۾ ڇا پيو ٿئي، دنيا ڪيڏي نه ترقي ڪئي آهي؟ ڀلا توهان اهو ته ٻڌايو توهان جو سوامي گرهستي آهي يا سنياسي؟“

چاچي – ”هو ته گرهستي آهي.“

منوهر – ”پوءِ هو گرهستي ڇو آهي؟ ٻين کي اُپديش ٿو ڏئي من کي وس ڪرڻ جا. اُپديش ڏيڻ سولا آهن چاچي، اُنهن تي عمل ڪرڻ تمام ڏکيو آهي.“

ايڪانت ۾ هيما منوهر کي چيو، "مون سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار ٿــي ڪيئن سگهندؤ؟ مان صرف مئٽرڪ پاس آهيان. توهان اجايو بحث ڪري ڇو ٿــا پنهنجو وقت خراب ڪيو؟"

منوهر چيو - "مان تنهنجي لاءِ ڇوڪرو ڳولهيندس. پهرين تون ٻڌاءِ تہ تون بہ شادي ڪرڻ لاءِ تيــار آهين يا نہ؟"

هيما شرمائجي وئي. هن جي ڳلن تي لالي ڇانئجي وئي. هن نظرون هيٺ ڪري ڪنڌ 'ها' ۾ لوڏيو.

ٻئي ڏينهن هيما جـي سس جـي ڀيڻ بمبئيءَ مان اچي لٿي. هن کي بہ هيما کي ڏسي ترس اچي ويو. چي، "ڀيڻ نهن تہ چندرمکي آهي. وڌاتا بہ ڪيڏي نہ غلطي ٿو ڪري."

منوهر چيو - "مان چاچيءَ کي چوان ٿو تہ هيما جي شاديءَ لاءِ مان ٿو ڇوڪرو ڳولهيان پر چاچي مڃي نٿي."

هيما جي سس چيو - "ڀيڻ هن ڇوڪر کي سمجهاءِ اسان کي سماج ۾ ڪنڌ کڻڻ لائق بہ رهڻ ڏيندو الائي نہ؟ ڀلا هن جي وڃڻ کان پــوءِ منهنجو سهارو ڪير ٿيندو."

منوهر چيو - "ان جــو مطلب تہ توهان پنهنجي

چاچي - "اڙي! پر مان ٿي چوان ڪندو ڪير وڌوا سان شادي؟ ڇا ڪنواريون هڙئي مري ويون آهن؟"

منوهر هيما جو پاسو کڻندي چيو، "اڄ گهڻائي نوجوان وڌوائن سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار آهن. چڱو ڀلا اهو ته ٻڌايو ته توهان جي مرڻ کان پوءِ هوءَ ڪنهن جي سهاري جيئندي؟ ڪير هن جي سنڀال ڪندو. ناريءَ جي رکشا ڪرڻ لاءِ پرش ئي هڪ سهارو آهي. پوءِ هو ڀاءُ هجي يا پيءُ، چاچو هجي يا مامو. پر سڄي عمر هو به ڪنهن کي نه رکندا. هڪ پتي ئي آهي جيڪو عمر ڀر پتنيءَ کي سهارو ٿو ڏئي."

هيما جي سس منوهر سان نه پڄي سگهي ته ڀڻ ڀڻ ڪندي، هٿ ڇنڊيندي ستسنگ ۾ هلي وئي.

ستسنگ ۾ به هن جو من ڀلا ڪيئن ٿي لڳو؟

پٺيان هيما ۽ منوهر اڪيلا ايڪانت ۾ هڪ ٻئي ڏانهن پرين نگاهن سان ڏسڻ لڳا. منوهر محسوس ڪيو ته هيما نه صرف ٻاهران ئي ايڏي سندر نه آهي جيتري تن من سان به پوتر آهي. انهن ڳالهين هيڪارين منوهر جو من موهي ورتو هو کاڌو به هوءَ اهڙو سوادي ٺاهيندي هئي جو کائڻ وارو پيو آڱريون چٽي. سوادي کاڌو مڙد جي وڏي ڪمزوري ٿيندي آهي.

منوهر سچ ٿو چوي. ڀيڻيءَ ۾ تہ وڏوائون عام جام شادي ٿيون ڪن، گهر وسائي سکي بہ ٿيون آهن. اهو سچ آهي تہ ٿمهنجي مرڻ کان پوءِ هيءَ ڪيڏانهن ويندي؟"

هاڻي هيما جي سس ٻهي پاسي جي مار کان ماٺ ٿي وئي. منوهر ولائت مان نئون وچار کڻي آيو هو. ٿڪل آواز ۾ چيائين - "پر ٻہ ڪير تيار ٿيندو هن سان شادي ڪرڻ لاءِ؟"

منوهر - "ماءُ، مان تيار ٿيندس شادي ڪرڻ لاءِ. جيڪر موکي هيما جهڙي جيون ساٿي ملي وڃي تہ مان ڌنيہ ٿي وڃان. ولائت جي رنگين ڇوڪرين کان تہ ڀڳوان بچائي."

هيما جي دل ڌڪ ڌڪ ڪرڻ لڳي. هن کي ڪن تي وشواس نہ پيو اچي تہ منوهر جهڙو اپٽوڊيٽ ڇوڪرو هن سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويندو.

هيما جي سس هيما کي سڏ ڪري پڇڻ لڳي، "هيما، منوهر تہ توکي پسند ڪيو آهي، توکي بہ منوهر پسند آهي يا نہ؟"

هيما نظرون جهڪائي ٻيهي رهي.

سس هيما جو هٿ منوهر جي هٿ ۾ ڏيندي چيو، "سچ آهي، وڏا جو ڪهڙو ڏوهہ جو هوءَ سچي

سوارٿ لاءِ ۽ نوڪرياڻيءَ جا ڪم وٺڻ لاءِ هيما ڪي وهاري ويٺا آهيو. سماج آهي ڇا؟ توهان ۽ مان، اسان جهڙا انسان. ضرورت وقت سماج ڪهڙي تو ڪنهن جي مدد ڪري؟ ڇا هو بکئي کي کارائي ٿو؟ روئندڙ جا ڳوڙها اگهي ٿو؟ غريب کي ڌن ڏئي ٿو؟ جڏهن سماج اسان لاءِ ڪجهه ڪري ئي ڪونه ٿو ته اُن کان ڊڄي ڇو هلجي؟"

چاچي - "وڏن جون ريتيون رسمون جڳن کي ٿهيل آهن اُنهن کي ٽوڙڻ منهنجي وس ۾ نه آهي."

منوهر چيو - "هي ريتيون رسمون هاڻي بابا آدم جي زماني جون ڳالهيون ٿي ويون آهن. سماج پنهنجي سوارٿ لاءِ ئي رسمون ٺاهيون آهن. توهان جي مرڻ کان پوءِ جڏهن هيما کي ڪمائڻ کائڻ جو ڪو وسيلو نه رهندو ته هن کي پني کائڻو پوندو. اُن وقت ڏسون ٿا ڪهڙو سماج توهن کي خيرات ڏئي؟ اُن وقت سماج جا ٺيڪيدار ئي هن جي جواني خريد ڪرڻ ۽ ڀرشٽ ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويندا اُن وقت ڪيڏانهن وينديون هنن جون ريتيون رسمون ۽ هنن جو سماج؟"

چاچيءَ جي ڀيڻ جيڪا بمبئيءَ مان آئي هئي، اهي ڳالهيون ٻڌي ٻگڙجي وئي. چيائين، "ڀيڻ،

همر مرڪ واري جي نالي ٽـسي وئي ڳوڙهـا ڳاڙي.
جڏهن ڪ مرد ٻي چار شاديون ڪري ٿو سگهي. وڏ وا
ڪي ٻه جيئڻ جـو حق آهي. سڄو ٿيو مرهـر منهنجون
اکيون کولي ڇڏيون. هاڻي مان هيما کي ٿونهن نه ڏيئ
ڪري پرڻائيندي هس. جيڪو ڏک هن کي مون ڏنـا وڏاٽا
ڏنو آهي اُن لاءِ مان هيما کان معافي ٿي گهران."

لائين چئي هن هيما کي ٻرڻم کـان پاڪر ۾ ڀـري
ورتو. اڄ هيما وري دلهن جي پوشاڪ ۾ سڄيل وئي
آهي پر اڄوڪي ۽ پهرينڪي سجاوٽ ۾ وڏو فرق هو.
اڄوڪي رات هن لاءِ آنـدي هئي هڪ روشن رات ۽
رات آنـدو هو پيغام هڪ نئين صبوح جو. جنهن ۾
هن جا سپنا سچ ٿي ويا هئا.

ڪملا ٻڌاڻي

تعارف

ڪملا ٻڌاڻيءَ جي ڪهاڻين جو نئون گلدستو لڙهين زندگي اوهان جي هٿن ۾ آهي.

پڻ ڪملا جي وشين ۾ نواڻ آهي. هن هلندڙ ماحول کي پاڻن جي سامهون پيش ڪري پاڻن ۾ حقيقي ساماجڪ برائين جو پردافاش ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. گڏوگڏ ناري جاڳرتيءَ لاءِ هر ڪهاڻي ناريءَ جي اتياچار جي خلاف آواز اٿاري رهي آهي.

مونکي اميد آهي ته ليکڪا اڳتي هلي هن کان به وڌيڪ بهتر رنگ ۾ سماج جي سڌاريءَ لاءِ لکي سنڌي ساهتيه جو شان وڌائيندي.

ڪملا جون ڪهاڻيون سنڌيءَ ۾ آڪاشواڻي جئپور تان پرسارت ٿينديون رهنديون آهن، راجستان سنڌي اڪادميءَ جي رهاڻ ۾ به وقت به وقت سنڌي مضمون ۾ پڻ آڪاڻيون لکي پنهنجي لياقت ظاهر ڪئي آهي. مان هن جي ساهت ڏانهن چاهه ۽ محنت لاءِ کيس داد ٿو ڏيان. هڪ سٺي گرهستيءَ سان گڏوگڏ سٺي ليکڪا جو پارٽ نڀائيندي رهي آهي. پهريون ڪملا جي هن ڏس ۾ هيءَ نئون مجموعو آهي. مان شُڀ ڪامنائن سان گڏ سندس روشن آئيندهه ۽ سٺي ليکڪا جي ڪامنا ٿو ڪريان.

ٽي.سي. ڀڳت بسنرڪت ۽ سيهن جج رٽايرڊ، جئپور